

muusika

Nr 1
Jaanuar
2009
hind 35.-

**Taivo
Niitvägi**

**Lauto hinge tundja
Rolf Lislevand**

**Raimond Valgre
kirjad Niinale**

**Intervjuu Margarita
Voitesega**

G. OTSA NIM TALLINNA MUUSIKAKOOLI KONTSERDID JAANUARIS

L 10. JAANUAR KELL 18
TAPA KULTUURIMAJA

NOORED MUUSIKAS

ESINEVAD RÜTMIMUUSIKA
OSAKONNA ÕPILASED

L 17. JAANUAR KELL 16
TALLINNA LAULUVÄLJAKU KLAASSAAL
(NARVA MNT 95)

KUULAULUD

ESINEVAD RÜTMIMUUSIKA OSAKONNA
LAULU ERIALA ÕPILASED

K 21. JAANUAR KELL 16:30
G. OTSA NIM TALLINNA MUUSIKAKOOLI SAAL
(VABADUSE VÄLJAK 4)

GALAKONTSEERT "STEINWAY & ESTONIA"

E 26. JAANUAR KELL 18:30
G. OTSA NIM TALLINNA MUUSIKAKOOLI SAAL
(VABADUSE VÄLJAK 4)

KLAVERIOSAKONNA ÕPILASTE KONTSEERT

HÕIGILE KONTSEERTIDELE SISSEPÄÄS TASUTA LISAINFO WWW.OTSAKOOLEDU.EE

WORLD CHOIR CHAMPIONSHIPS

1st GRAND PRIX OF CHORAL MUSIC
2nd ASIAN CHOIR GAMES
KOREAN INTERNATIONAL OPEN COMPETITION

PROVINCE OF GYEONGNAM
REPUBLIC OF KOREA

July 7 – 17, 2009

Information:

INTERKULTUR · WORLD CHOIR CHAMPIONSHIPS
Am Weingarten 3 · D-35415 Pohlheim (Frankfurt/Main) · Germany
Phone +49 (0) 6403 - 956525 · Fax +49 (0) 6403 - 956529
mail@korea2009.com

www.korea2009.com

Simply the best! Come and experience the difference!

Intro 1/2009

Saabunud uus aasta tekitab taas südames uusi lootusi ja ootusi. Aastates on seda, mis kordub, kuid alati moodustab olemasolev uusi mustreid ja kombinatsioone.

Aasta alguse kaaneperson Taivo Niitvägi ütleb, et muusika tegemine ja õppimine on kahetine: peab nägema vaeva, end ületama, aga samas oskama tunda naudingut, olema inspireeritud. Inspiratsiooni tahakski uude aastasse soovida.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon **66 757 88**
Kodulehekülg: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
Laki 26, 12915 Tallinn
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679

Otsekorraldus **21** krooni number
Aastatellimus **295** krooni

Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 215 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6675 788, 55 56 18 94

Taivo Niitvägi
FOTO KAUPU KIKKAS

muusika

KAVA

SOOLO

2 Jaan-Eik Tulve. "Minu hing igatseb olla prohvet". Intervjuu Taivo Niitvägiga

BAGATELLID

10 Nele-Eva Steinfeld. Uudiseid maailmast

EKSPRESSIOON

12 Robert Staak. Südamest tulev mõtlemine. Intervjuu lautomängija Rolf Lislevandiga

15 Tiiu Levald. Margarita Voites läbi iseenda prisma

STUDIUM

17 Sofia Joons. August Pulsti Õpistu lihtsustab huvilise teekonda muusika juurde

HOMMAGE

20 Alo Põldmäe. Ühe armastuse lugu kirjades. Raimond Valgre kirjavahetusest Niina Vassiljevaga I

VICTORIA

22 Eesti naislaul aastal 2008

IMPRESSIOONID

24 Anu Sõõro. Võrrand teadmata arvu tundmatutega. Mari Vihmandi ooperist "Armastuse valem"

26 Virve Normet. Kontsert kui rahvusliku kokku kuuluvustunde akt. Rudolf Tobiase oratooriumi "Joonase lähetamine" ettekandest

28 Margus Haav. Videvikuaja laulud aitasid kiigata endasse ja aega

29 Joosep Sang. Troopikapalavus lumevaiba all. Brasiilia muusika festivalist "Tallinn Winter Tropics"

30 Virve Normet. Puhkpilliteoseid eesti muusika kullafondist

31 Virve Normet. Marko Martin mängis Mederi saalis

MELOMAAN

32 Heliplatide tutvustus

BAGATELLID

35 Uudiseid Eestist

COLLAGE

38 Valik jaanuari muusikasündmusi

SOOLO

“Minu hing igatseb olla prohveta”

Intervjuu Taivo Niitvågiga

JAAN-EIK TULVE
dirigent

Taivo Niitvågi on üks värvikamaid ja sihikindlamaid isiksusi meie kultuurimaastikul. Professionaalset muusikuteed alustas ta kolmkümmend viis aastat tagasi ansambelis Hortus Musicus. Kakskümmend viis aastat tagasi asutas ta ansambelstuudio Linnamuusikud, mis on olnud peaaegu kõigi tänaste vanamuusikute, aga ka paljude heliloojate, näitlejate, lavastajate, teadlaste jt otseseks või kaudseks kasvulavaks. Märkimisväärne on Taivo loominguiline tegevus eesti rahvakoraalide seadjana. Muusikukarjääri kõrval on Taivo olnud kaasasutajaks Vanalinna Muusikamajale, Vanalinna Hariduskollegiumile, Ladina Kvartalile, festivalile Trialogos ja veel paljule muule, mille ülesmärkimiseks oleks vaja juba ajakirjale lisaruumi.

Paljudele muusikasõpradele oled sa meelde jäänud Hortus Musicuse algusaegadest. Räägi, palun, kuidas sa Hortusega liitusid.

Kõigel on oma juured ning üks asi, mis juba mu lapsepõlves tugevalt toimis, oli teatud suhtumine muusikasse. Kui ma olin väike poiss, mängisin akordionit. Vahel käisin isegi pulmades mängimas, seal anti torti ja oli muidu lõbus. Juba siis tegin ma selget vahet, kelle juures õppida – et mõnel nagu oli mingi säde ja teistel seda sädet ei olnud, nad ei tekitanud mingit huvi. Üks selline säde, mis põles Hortuseni välja, oli pärit Jaan Pakult. Tema ei olnud küll mu erialaõpetaja, pigem omamoodi hingesugulane, aga Rakvere Lastemuusikakoolis andis ta mulle muusikaajalugu. Huvitav on see, et mul tuli sedasama muusikaajalugu õppida veel muusikakeskkoolis ja konservatooriumiski, aga meelde jäid just esimesed aastad Jaan Pakuga. Ta dirigeeris ka meie orkestrit, tegi ise lugusid, ütles sellises kolmekümnendate aastate estraadimaigulises stiilis. Aga põhiline oli see, et ta laadis meid tohutu

sädemega, ta põles. Alati oli elamus temaga kokku saada.

Selle kõik ma võtsin ühes, kui hakkasin Hortuses kaasa tegema. Laps on ju nagu mesilane, kes käib õietele, kogub endale midagi tagavaraks ja kui on aeg hakata talveks valmistuma, siis on kannukesed juba täis.

Minul endal tol ajal [Heimar] Ilvesega kokkupuudet polnud, aga pärast selgus, et Andres [Mustonen] sai oma tõuke just Ilveselt, kes oli samuti tõeliselt oma loomingus põlev isik. Kindlasti see tuli kedagi ka kõrvetas, selline loomingus põlemine ei ole kunagi ükskõikne. Aga just põlemise moment ise pani meid vanamuusika valdkonda teistmoodi suhtuma. Keskaja ja renessansi muusika oli meile sõnuseletamatu avastus. Andresele samuti – enne oli ta suur häppeningimees, siis aga sai [Andrei] Volkonski käest vanamuusikanoodid ning hakkas selles asjas elama ja pulbitsema.

Tol ajal domineeris ju arusaam, et kui on tegemist kaasaegse muusikaga, siis ta peab kindlasti olema kole, kui on tegemist klassikalise muusikaga, siis ta peab kindlasti olema igav. Ja kui me siis

Laps on ju nagu mesilane, kes käib õielt õiele, kogub endale midagi tagavaraks ja kui on aeg hakata talveks valmistuma, siis on kannukesed juba täis.

äkki kuulasime sellist muusikat, mis oli nagu klassikaline, aga üldse mitte igav, samas täiesti modernne, kuna keegi meist polnud seda kunagi kuulnud, aga sugugi mitte kole. See tõi meie muusikamaailma täiesti uue dimensiooni.

Kas kokkupuude vanamuusikaga viis sind ka religioonini?

Jah, see täiesti hämmastav maailm, mis meile tol ajal avanes, tekitas kohe küsimuse, kust see on pärit, mis see üldse on? Andres teadis neid asju muidugi paremini, tema oli linnapoiss, mina olin aga maalt tulnud ega teadnud nendest asjadest midagi. Siis tuli välja, et on olemas mingisugune roomakatoliku kirik. Mina olin mõelnud, et see kestis umbes aastani 1500 ja siis oli lõpp. Aga nüüd selgus, et isegi meil siin Tallinnas on üks selline nähtus olemas! See oli mulle küll täielik üllatus. Ükskord pidime seal kirikus mängima, aga keegi mu semudest kutsus mind kuhugi mujale ja ma ütlesin, et ma ei saa tulla, ma lähen Vene tänava kirikusse mängima. Siis ütles too, et aa, see on see poola sünagoog, ma tean küll!

Olin juba neli aastat õppinud Tallinna Muusikakeskkoolis ja omast arust ikka tundsin huvi, et mis see kirik on, ja natuke niimoodi kiikasin kõrvalt. Kuigi meie perekonnas peale vanaema kirikust keegi ei rääkinud ja isa muidugi alati siis kritiseeris oma ema selliste tagurlike mõtete pärast. Siis aga selgus, et on olemas maailm, mis elab oma sõltumatut elu ja millest minu tutvusringkonnas keegi midagi ei tea. Ma ei olnud mingisugune autist, suhtlesin nii paljude inimestega, kui suutsin, aga tõesti mitte keegi ei teadnud sellest asjast midagi. Ühel hetkel taipasin, et need viljad, mida me muusika ja kunsti näol maitsesime, on äärmiselt kvaliteetsed, ning selleks, et puud tundma õppida, ei saa teda vaadelda väljastpoolt.

Nii ma siis seda teed läksin ja mida aeg edasi, seda kindlamaks on muutunud veendumus, et tegemist on tõepoolest inimülese, äärmiselt võimsa ning objektiivse nähtusega, mis ei sõltu absoluutselt sellest, kas mina tunnen selle vastu huvi või ei tunne, kas üks rahvas või kultuur on sellega seotud või ei ole. Täiesti sõltumatu. Ja see hämmastab mind alati, samas ka kütkestab. Ma ise olen suhteliselt nõrk kõiki neid hüvesid kasutama, mida kirik pakub, aga kui neid kasutada, on tulemuseks väga erilised viljad. Sest kirik on ju äärmiselt pragmaatiline ja praktiline nähtus. Ta annab sulle kätte kuhja instrumente. Kes on põllutööline, sellele põllutööriistu, kes on inimeste harija, sellele pedagoogilisi vahendeid, kes on ravija, sellele meditsiinilisi instrumente ja inimesel on võimalik nendega imet teha. Aga kui sa neid ei kasuta, siis see on sinu asi ja ongi kõik.

Nõukogude režiim oli justkui reaalne ja nähtav kurjus, millega me iga päev pidime vastamisi seisma. Praegune olukord on palju riskantsem, sest seesama kurjus on peidetud ja hiilib igal pool. Sel ajal julgesid inimesed ehk olla avatumad ning seetõttu ka vastuvõtlikumad?

Nojah, nagu kunagi keegi ütles, et hoidku Jumal mind heade aegade eest, kurjade ja halbade ma saan ise hakkama. Kui vaada-

Hortus Musicuse esimene ülesastumine Eesti Televisioonis 1973. aastal. Kintspüksid tulid hiljem.

ta, mis on erinevate ajastute hädad ja probleemid, siis kõige kohutavam on inimese jaoks maise heaolu illusioon. Isegi kui sa oma vaimuga tajud ära, et siin on tegemist ilmse lõksupüüdmisega, siis keha ei suuda midagi oma harjumuste vastu otsustada. Kogu aeg on toas 20 kraadi sooja, kogu aeg on valida terve hulga toitvate vahel, alati läheb tuba valgeks sel hetkel, kui ma nupule vajutan – kõikide nende asjadega harjub ihu nii ära, et ta hakkab inimese meelt mõjutama. Kui inimene ka tahaks oma hüvesid piirata, ei suudaks ta seda otsust vastu võtta, sest tekib kohutav konflikt inimese vaimse vajaduse ja füüsilise harjumuse vahel. Minu arust on see meie ajastu kõige suurem katastroof.

Meil on neid inimesi, kes saavad asjadest aru. Kes saavad aru isegi sellest, et poliitiliselt ja kultuuriliselt oleme praktiliselt surmasuus. Ühest küljest on ju naeruväärt, et miljon inimest, väike rahvas, suudab oma iseseisvust säilitada. Tänu sellele, et on väga täpselt määratletud, kes me oleme, mis on meie suhe teistesse. Ka suured tsivilisatsioonid ei suuda end säilitada, kui ei ole sisemist enesemääratlust, kes ma olen ja kuidas ma teistega suhestun. Kui ma ise ennast määratleda ei suuda, siis olen ma teiste jaoks samuti olematu.

Demokraatlikus ühiskonnas on riigijuhid rahva peegelpilt, see tähendab, et midagi paremat pole loota enne, kui kogu ühiskond end muudab.

Võiks öelda, et iga rahvas on oma juhid ise kasvatanud. Nii et see pole valiku küsimus. Samas on valitsejal tohtu vastutus. Kui vaadata, kelle käest aru päritakse, miks on asjad ühe rahva või ühe riigiga niimoodi läinud, siis seda vastust küsitakse siin maailmas kehtestatud hierarhilist korda mööda. Oletagem, et keegi hierarhiast jättis oma kohustused delegerimata, jättis mingid nõudmised nõudmata, aga inimesed, see jumalarahvas, kes kõike pealt vaatas, läks kaasa, selle asemel et öelda, sa kuritarvitad oma ametipositsiooni või sa ei täida oma kohustusi. Nii tekibki olukord, mida võiks nimetada organiseeritud kuritegevuseks – kui tuleb kokku grupp inimesi, kes kas või vaikselt aktsepteerivad mingisugust kuritegelikku akti.

Ajal, kui sa Hortusega palju reisid, oli sul võimalus näha nõukogude ühiskonda, lääne ühiskonda, mis mingis väljenduses

Seda näevad kõik, et me oleme välja suremas, sellest saavad isegi majandusinimesed aru, aga mida teha?

on praegu meile jõudnud, ning ka keskaegset ühiskonda, milles te ise oma tegemiste ja mõtetega väga palju viibisite. Kas sa neid kolme omavahel ka kõrvutasid?

Eks ma olin selline tavaline nõukogude inimene ja nõukogude inimene oli täiesti kaitsetu sellise nähtuse ees, mida nimetatakse turuks. Meie ajal ei saanud ühegi asjaga kaubitseda. Sa võisid turul kurki müüa, mida olid ise kasvatanud, aga seda, et sinu loomingu võib saada kaup, selleks olime me täiesti ette valmistamata. Meie jaoks oli Lääs paradiis. Ja selleks, et sinna paradiisi saada, tuli kaupa müüa. Me tegime suurt kunsti ja olime sellele pühendunud, aga üha rohkem tuli välja, et kui need paradiisi ukсед kippusid kinni minema, siis selle nimel oli teinekord vaja ette võtta ka üsna kunstiväliseid samme.

Ma arvan, et kõige suurema dissonantsi tõi sisse keskaegne mõttemaailm. Hortuse tegevuses oli selline aspekt, et me müüsimeteadud vaimseid väärtusi ja need andsid meile kätte viljad, mis olid paljudele maitsvad. Ühel hetkel aga hakkas tekkima konflikt, et kas mul on kõikidel tingimustel õigus neid igale ostjale müüa ja kas ma üldse peaksin sellega tegelema? Kas ma ei peaks rohkem uurima seda puud, kus need viljad kasvavad?

Peab ütleva, et keskaeg, mille kohta sa küsisid, on palju sügavam ja tõsisem teema, kui ma oleks kunagi ette kujutanud. Kogu pilt, mis meil on praegu keskajast loodud, on nii primitiivne, parodeeriv ja võiks öelda, et isegi kuritahtlik. Tegemist oli ju sotsiaalteadusliku fenomeniga, kus terve sootsium oli üles ehitatud inimese intellekti tahtelisele algele. Inimeste vahekorrad olid kujundatud niimoodi, et nad kõik said säilitada oma isikuväärikuse ja -vabaduse, teha oma tööd ja sellest ka ära elada. Ei olnud ohtu, et ühel hetkel trükitakse tehases raha ning jagatakse see ilma katteta laiali. Keskajal oli kogu sotsiaalne süsteem teisel tasandil ja see oli tipptasemel teadus.

Samas on ju teada, et ka keskajal olid head muusikud nõutud esinejad. Selles pole ju midagi halba, kui sul see juur, millest sa ennist rääkisid, on hästi tunda ja sa pakud vilju nendele, kes neid vajavad.

Jah, loomulikult peaks igaüks vastavalt oma annetele vahendama seda jumalikkude sädet, mis inimesi üldse elama inspireerib, sest teatavasti ilma inspiratsioonita inimene lihtsalt sureb ära. Tal peab olema inspiratsioon, kas või väga madalal tasemel. Meie ühiskonnas kehtib mõtteviis, et kõik, mis keegi on omandanud, on tulnud justkui iseenesest. Varem anti vilja noppides au puule ja vilja saades teati, et see pärineb puust. Aga mingist hetkest hakati arvama, et vili on justkui iseenesest ilmunud. Selle tulemuseks on tekkinud hoiak, et õpilased ei tunnista enam oma õpetajaid, lapsed ei tunnista vanemaid. Ei teki enam küsimust, kust sa tuled, kes sa ise üldse oled. Ei ole mingit sidet oma päritoluga ega selle kultuuripärandiga, mille pinnalt me kõik oleme inspireeritud, hingame ja mõtleme.

Vaimse kasvatuse põhimõtted on sarnased viljakasvatusega. Linnamuusikute laager Taivo juures Neevitsa talus, Võrumaal 1988. aasta juulis.

Oma sõpruskonnas on Taivo alati olnud trendilooja. Juuresoleval pildil selgitab ta habeme eeliseid Andres Mustonenile. Aasta 1976.

Teine küsimus on see, kuidas sai kunstimaailm varem olla nii kõrgelt aktsepteeritud? Nikaia kirikukogul 4. sajandil määratleti, et väline keskkond, mida me enda ümber ise kujundame, peab seletama pühakirja, mis on tõe kogum, ja pühakiri peab seletama keskkonda. Nad on vastastikku lahutamatu seotud ja üks seletab teist. Ning kolmas väga oluline tahk selle juures on tellija. Kui need kaks aspekti on omavahel lahutamatu seotud, siis tellija on institutsioon, kes nende kahe eest vastutab. Tol ajal oli tellijaks kirik. Kirik oli peaaegu kohustatud kunsti tellima ja nii kujunes välja haritud kunstnik. Kirik teadis, mida ta tahtis tellida, aga tal puudus tunnetus, kuidas kivis, värvis, kujundis või helis seda teadmist realiseerida. Kirik ütles, et tee nii, kunstnik aga ütles, ma teen sulle, mida sa tahad, kuid sellisel kombel, kuidas mina tean ja tunnetan. Ja nii tekkiski polaarsus, mis elu pingestab. Praegu me oleme selle ära nullinud: kunstnik on ise tellija, ta peab ise idee välja mõtlema, ise projekti kirjutama, pakkuma. Ei ole enam tellija ja teostaja polaarsust. Pealegi ei ole see kunst enam kuidagi seotud tõe kategooriatega. Ta ei seleta mingil moel püha väärtuslikku tõe ja too

Kultuurijanu ei saa tekkida, kui kultuurist toituv organism pole õigel ajal tööle hakanud.

omakorda ei saa ka kuidagi seletada seda, mis toimub kunstimaailmas.

Sa rääkisid lastest ja vanematest ning õpetajatest ja õpilastest. Linnamuusikud kajastab ju ka selliseid suhteid. Kuidas see seltskond kokku sai?

Ma näen siin kahte aspekti, mis olid tugevasti koos: ühelt poolt see vaimne puu, millega ma ennast seostas, ja sealt tulev tohutu energia ning teisalt minu nõukogude päritolust tulenev totaalne rumalus. Ma ei saaks öelda, et me omal ajal oleksime saanud mingit vaimset haridust, et meil oleks olnud üldse mingi refleksiiooni võimalus nendes kategooriates, et mis on hea ja mis on halb, mis on moraalne ja mis on ebamoraalne. Neid kategooriaid lihtsalt ei eksisteerinud. Me teadsime, et ühiskonnas peetakse heaks oktoobrilaste organisatsiooni ning kommunistlikku parteid ja et need on ebamoraalsed. Mis sa sellest siis järeldad? Selle tulemusena ma näen ajalugu nende kahe aspekti tugevas seoses. See energia tekitas tohutult palju inspiratsiooni ja initsiatiivi. Sealt tuli nagu kapaga.

Ma võiksin Linnamuusikute küsimust käsitleda läbi roosade prillide. Kuidas tulid õpilased ja kuidas me kõik alustasime; kuidas me läksime esimest korda Moskva rahvusvahelisele festivalile, kus publik seisib püsti ja nuttis ja plaksutas ja kus me teist korda peaaegu kogu oma kontserdi ette laulsime. Arezzo festivalil käisime nii, et kuna meil polnud võimalust reisi eest maksta, siis arvestasime, kui suur on esimene preemia, ja panime sellele kogu panuse. See

näitab kõige kujukamalt, et tegemist on hästi energilise ja rumala inimesega. Kuni sinnamaani välja, et koos mõistusega hakkasid tulema ka nende eksimuste tagajärjed. Sest elus on nii, et teed midagi, aga tagajärg võib tulla alles mitu aastat hiljem.

Linnamuusikutega me paljut lihtsalt ei teadvustanud. Asjad lähivad aga tõsiselt siis, kui hakkad endale teadvustama. Siis tuleb teha valikuid. Siis sa näed, et tead liiga vähe. Need ansamblid, nii Hortus kui ka Linnamuusikud, on olnud äärmiselt vajalik keskkond selleks, et üldse analüüsida, kes ma olen ise ja kes on teine inimene ja mis on ühiskond. Osalt selle analüüsi tulemusena on sündinud ka Muusikamaja, millest omakorda kasvas välja Vanalinna Hariduskolleegium. See kõik on viinud arusaamiseni, et meie eluvormi tuleks kardinaalselt muuta, eelkõige mõtte, arusaamade ja väärtushinnangute tasandil. Tuleks mõistuse valgusel aru saada, et enamik hirmusid on lihtsalt mütolooilised. Nende hirmude põhjust ei ole. Ja et paljusid asju, mida me himustame ja mida peame isegi loomulikuks, põhjendatuks ja lubatuks, tuleks karta nagu tuld.

Kuidas sa sattusid eesti vaimuliku rahvalaulu juurde?

Kui ma Hortusest lahkusin, sain ma elamispinna vanalinna ühte ühiskorterisse, mille teises toas elas tõeline alkohoolik, kes jõi odekoloni siinsamas Kölni käigus. Kunagi kutsuti Katariina käiku Kölni käiguks, sest ta oli mõlemast otsast suletud ja siia kogunesid vanalinna "parnud". Niisiis oli minu korterinaaber üks selline parm ja kuigi mul oli oma tuba, siin ma elada ei saanud. Siis pakuti mulle tööd Pühavaimu kirikus öövalvurina. Tundsime Jaan Kiivitiit juba varasemast ajast ja siis hea tahte aktina ja halastusest, et kus see poiss ikka magab, lasi ta mul kirikus magada. Aga kirikus käis parasjagu remont, nii et magada tuli kuskil lubjatünnis. Vaim oli seal suhteliselt ärgas, noored tegid ise remonti, lujasid seina ning toimus ka väike kooritegevus. Siis avastasin ühel noodilehel loo "Mu süda, ärka üles". Sellega saime maigu suhu, et täitsa teistmoodi muusika. Uskumatu, kuidas selline asi võimalik on, et nii ilus meloodia ja keegi ei tea mitte midagi. Hakkasime vaikselt uurima ja selgus, et Cyrillus Kreegil on terve hulk autentset kirja pandud vaimulikku rahvaviise. Saime need kogumikud kätte ja hakkasime viljelema.

Meile endale läks see hästi peale, see oli samamoodi, nagu ma kunagi Hortusega vanamuusika avastasin. See on hämmastav žanr! Praegu on Eesti oma uskmatuses maailma rahvaste hulgas esikohal, aga see ei ole sugugi kogu aeg nii olnud. Vaatame kas või seda tohutut vaimse laulu pärandit nende rahvakoraalide näol, samuti on üht-teist teada selle kohta, et Setumaal olid vaimulike laulude lauljateks mehed. Kõige suurema hoobi pani eesti kultuurile just meespoole hävitamine. Minu peres ei olnud ühtegi vanaisa ja ma arvan, et paljudes peredes kasvatasid emad lapsi üksinda. Aga meesliini pidi lähe ju vaimuelu edasi – see kõik lõigati ära.

Praegu oled sa paljude jaoks suurest muusikaelust tagasi tõmbunud. Tegelikult tegutsed edasi mitmel rindel. Kas sulle on oluline, kui suurele publikule sa esined?

Kui realistina mõelda, siis aastaid on kogunenud nii palju, et ei oleks mõistlik mingeid suuri muutusi oma elus enam plaanida. Samas ütleb mu sisetunne, et ma olen alles kujunemisejärgus, et mul on küll visioon sõnumist, mida võiksin paljudele inimestele edasi öelda, aga ma ei ole suuteline seda sõnumit veel vormistama. Võib-olla tuleb see aeg, võib-olla ei tule, aga selleks, et jumalik inspiratsioon või vaim mind üldse saaks tööriistana kasutada, selleks pean andma talle võimaluse. Kuni ma olen veel liiga ene-

Linnamuusikud 1989. aastal.

FOTOD ERAKOGUST

sekeskne ja allun vähe selle vaimu sisendustele, on mul targem ennast ohjeldada. Tehnilises mõttes ma kindlasti suudaksin midagi saavutada, sest nii palju on kogemusi. Võiksin turule tulla nelja-viie erineva kavaga, neid hästi müües, aga see kõik viiks veel kaugemale sellest, mida hing igatseb.

Nagu sa ennist ütlesid, eksisteerib Jumal meist sõltumatult. Ning ka need viljad, mida muusik pakub, eksisteerivad sõltumata sellest, kui paljud neid maitsevad. Kas me peaksime üldse otsima võimalikult palju inimesi või lihtsalt uskuma, et kellele on määratud vilju tunda saada, puutuvad nendega niikuinii kokku?

Vaadates muusikaõpetaja seisukohalt, siis kui ma õpetan inimest musitseerima, peab ta nägema vaeva, end ületama, aga samas on minu ülesanne viia ta selleni, et ta tunneks sellest tegevusest füüsilist naudingut. Protsess ise peab pakkuma naudingut. Kui ma muusikuna tahan sellest naudingut tunda, pean ma oma seesmiselt hoiakult sarnanema prohvetiga. Aga prohvetil on ju täiesti ükskõik – kuhu teda saadetakse, sinna ta läheb. Kord läheb ta Niinive linna, kus on miljonid elanikud, kord öeldakse, et mine kõrbesse ja vaagu seal hinge, kuni sind kutsutakse.

Minu hing igatsebki olla prohvet, kes on otseühenduses, ja sel juhul kaotab see küsimus oma tähenduse. Kas on palju publikut või vähe, see ei oma tähtsust, sest tähtis on see, kellega ma kontakti olen ja kust tuleb inspiratsioon. Ma olen õnnelik, kui ma olen

FOTO KAUPU KIKKAS

Inimesel on õnneks vaja õnne allikat. Tuleks kontakteeruda sellega, kes õnne jagab.

kontaktis, ja kui ma ei ole kontaktis, siis ma ei ole õnnelik. Minu probleem ongi selles, et ma ei ole piisavalt kontaktis. Praegu tuleb lihtsalt end puhastada ja oma antenn seada.

Sa oled ka tuntud maamees. Mis on ühist kultuuril ja nn agrikultuuril?

Tohutult palju on ühiseid jooni. Kõik vaimse kasvatuses põhimõtted on väga sarnased viljakasvatusega. Ega ilmaasjata ole nii palju tähendamissõnu võetud just sellelt tasandilt. Keskajal oli kogu elu seotud selle teenistusega, et täita oma kõige tähtsamaid kohustusi, see tähendab vaimseid kohustusi. Viljakasvatus ja väärtuste kasvatamine oli tihedalt seotud seepidise kasvatuses ja inimesed elasid orgaanilises sfääris, kus nad tegelesid mõlema probleemiga.

Nagu oli juttu, peab meie väline maailm ehk ikonograafia seletama pühakirja ja pühakiri peab seletama ikonograafiat. Kui ma kasvatan vilja, siis näen selles niisuguseid seaduspärasusi, mis täpselt haakuvad pedagoogilise protsessiga. Seosed on suured ja on kurb, et tänapäeval on pedagoogiline sfäär orgaanilisest elust ja üldisest elufilosoofiast võõrandunud.

Seos on ka selles, et vili peab vastama välistele tingimustele ning koolis peab õpilane vastama samuti eelkõige välistele näitajatele.

Loomakasvatustes hakatakse küll juba hindama seda, kuidas loom ennast oma keskkonnas tunneb. Kui aga vaadata inimese praegust keskkonda, kus pornograafia hakkab silma igal sammul, siis mida me räägime mingisugusest pedagoogika suurest teadusest ja võtetest? Pedagoogikateadus ütleb, et kaheksatkümmend protsenti inimese arengust mõjutab keskkond.

Kas eesti ühiskond januneb kultuuri järele? Kellele ja mis põhjustel asutasid sa festivali "Trialogos"?

Pedagoogikas on tehtud igasuguseid eksperimente. Kui sa hoiad last teatud vanuseni kõnekeelega kokku puutumast, siis ta enam rääkima ei õpi. Kõikide vaimsete hoiakute ja vajadustega on sama lugu. Inimese ihu on teatud määral tema hinge väljendaja. Kui sa ihule toitu ei anna, siis ta atrofeerub. Samuti on kultuuriga. Hing toitub seisunditest, mis väljenduvad teatud olukordade ja tõdede väljaütlemise kaudu. Näiteks ära tapa, ära varasta, austa oma isa ja ema. Need on tõed, mille formuleerimise kaudu tekib seisund ja sellest meeleseisundist hing toitub. Kui neid tõdesid ei formuleerita ja neid seisundeid, mis hinge toidavad, ei teki, siis hing kas sureb täiesti ära või on pidevas alatoitumuses, kus ta teatud toitu enam vastu võtta ei suuda. See on talle isegi ohtlik.

Kultuurijanu ei saa tekkida, kui kultuurist toituv organism pole õigel ajal tööle hakanud. Selles olukorras tuleks muidugi anda professionaalset "meditsiinilist" abi. Peaks tõdesid täpselt doseerima, et hakata inimest taaselustama.

"Trialogost" hakkasingi tegema, et leida vastust neile küsimustele: mida tilgutada, kui palju ja millal? Meie eksistentsi põhiküsimus ongi, kuidas sellisest hingelisest alatoitumusest välja tulla.

Seda näevad kõik, et me oleme välja suremas, sellest saavad isegi majandusinimesed aru, aga mida teha? Festivalil oleme kõik põhiteemad läbi käinud: mis on meie indentiteet, kuidas käituda kultuurilises sõjas, ida-lääne kristliku kultuuri lahknemine. See kätkeb inimühiskonna võõrandumise fenomeni üleüldiselt. Kuidas on võimalik, et üks ja seesama kultuur lahkneb või et inimene iseenda elust võõrandub? See mees, kes on kodus televiisori ees, ei tea, mida teeb sama mees, kui ta on büroos, või kui ta läheb oma vana ema kirikusse jumalateenistusele viima. Nii lahus on need asjad ja ometi on need probleemid, millega peaks ühiskond tegelema päevast päeva.

Nagu Vanas Testamendis, et nii kui midagi juhtus, kutsuti kohe targad kokku. Ja tihti oli tarkade hulgas ka mõni prohvet, kes siis ütles, mida teha. Kui meie päevil mingit kriisiolukorda analüüsitakse, siis kutsutakse kokku majandusala või poliitilised arvamusi- liidrid, aga see on ju elu probleemide lahendamisel nii madal tase, see ei muuda mitte midagi. Lihtsalt inimeste lollitamine. Peaks kokku kutsuma kultuuri- ja vaimukultuuri inimesed, sest nemad dikteerivad. Lõppkokkuvõttes valitsevad maailma need ühiskonnad, kus domineerib vaimukultuur.

Mida on inimesel õnneks vaja?

Inimesel on õnneks vaja õnne allikat. Paistab, et inimesel endal ei ole õnne, muidu ta oleks õnnelik. Tuleks kontakteeruda sellega, kes õnne jagab.

Mina julgeksin küll öelda, et praegusel ajal on elu kõige olulised küsimused, nagu õnn, headus, tarkus ja ilu, väga abstraktsed. Aga eluohtlikud küsimused, kus on tegemist õigluse väänamisega seaduse kaudu, need on väga konkreetseid. Inimene on pärit intellektist, kes on samasugune nagu tema, ainult hoomamatult kõrgemal tasandil. Miks ma peaksin siis kuskilt eetrist otsima neid väärtusi, mis mind õnnelikuks teevad, kui need on selle intellekti omandused? Mul piisab vaid tema poole pöörduda ja kõik. See õnne küsimus on isikute vaheline asi, aga meie püüame seda eitada – paneme silmad kinni ja arvame, et see on kõik täitsa juhuslik, kuidas mina siia sattusin.

Kas sa ise tunnend end õnnelikuna?

Jah, mida rohkem ma avastan tõe ilminguid, seda õnnelikum ma olen. Nad ei pruugi üldse minu heade ootuste ja lootustega kattuda. Tihti on isegi vastupidi, on objektiivseid ja tusaseks tegevaid fakte, mida ma varem tähele ei pannud, kuna olin lihtsalt ennast täis, aga peab ütlema, et see teeb kogu aeg õnnelikumaks. Reaalsustaju on täiesti võrdeline õnnetundega. Sest teadmatus tekitab rahutust ja rahutu inimene ei saa kunagi õnnelik olla.

Mulle endale tundub, et ma olen vähemalt teel õnne suunas, ehkki tajun selgelt ka takistusi, mis raskendavad edasiminemist. Seepärast tasub lugeda Püha Kassianust. Kõrbeisade ja erakute lugudest tuleb välja see kadalipp, millest inimene peab enne läbi käima, kui ta õnnelikuks saab. Niikaua, kui ma seda teed pole jalge alla võtnudki, ei saa ma rääkida õnnest. Samas tean ka seda, et mul on võimalik see tee jalge alla võtta ja siin maailmas õnnelikuks saada.

NELE-EVA STEINFELD

pianist

Gil Shaham pälvis Avery Fischer Prize'i Viuldaja Gil Shaham sai hiljuti suure tunnustuse osaliseks, pälvides ameerika tippmuusikutele mõeldud 75 000 USA dollari suuruse Avery Fischer Prize'i. Võidu tegi Gil Shahamile pärast ühist kontserti Lincoln Centeris üllatuslikult teatavaks Venetsueela dirigent Gustavo Dudamel, sest nimetatud preemia nominente hoitakse auhinna väljakuulutamise eel alati saladuses. Preemia on oma nime saanud tunnustatud audiotehnika spetsialisti Avery Fischeri järgi ja esimest korda anti see välja 1974. aastal. Sel aastal Fischer suri, pärandades arvestatava summa klassikalise muusika väljapaistvate interpreetide toetamiseks. Varasematel aegadel on auhinnasaajateks teiste hulgas olnud näiteks Murray Perahia, Pamela Frank, Yo-Yo Ma, Emanuel Ax, Midori ja Joshua Bell.

Gil Shaham on sündinud Illinoisis. Kui ta oli kaheaastane, kolis perekond Iisraeli. Viulit hakkas Shaham mängima seitsmeaastaselt, jätkates kümneaastaselt õpinguid Juilliardis ja Aspenis. Tema rahvusvaheline karjäär sai hoo sisse 1989. aastal, mil ta asendas Itzhak Perlmani ärajäänud kontserti, esinedes koos Londoni sümfooniaorkestriga Michael Tilson Thomase dirigeerimisel.

Shaham mängib 1699. aastast pärineval Stradivariuse viiulil, mis kannab nime "Comtesse de Polignac". Ta on teinud firmale Deutsche Grammophon üle kahekümne salvestuse ning pani hiljuti aluse ka isiklikule plaadifirmale nimega Canary.

Riccardo Muti keeldus esinemisest prints Charlesi juubelil

Novembris tähistati Inglismaal prints Charlesi 60. aasta juubelit. Sellega seoses oli Londoni Filharmoonia orkestrit kutsutud juhatama itaalia dirigent Riccardo Muti, kes aga viimasel hetkel Inglismaale sõidust loobus. Muti oleks pidanud juhatama Filharmoonia orkestrit kuninganna Elizabeth II korraldatud galal.

Ajakirjanduses väideti, et selline ootamatu plaanide tühistamine leidis Riccardo Muti sõnul aset seetõttu, et tema poolt prints Charlesi juubeliks spetsiaalselt koostatud kavast jäi pärast kärpeid alles vaid

Inglismaa hümni ning üks briti helilooja teos. Samas rõhutas Muti oma kestvalt häid suhteid briti kuningliku perekonnaga, meenutades, kuidas kuninganna Muti ametisoleku ajal La Scalat külastas. Samuti tõstis ta esile prints Charlesi häid suhteid Filharmoonia orkestriga.

Orkestri pressiesindaja sõnul oli tegemist logistiliste probleemidega ning ta avaldas lootust, et koostöö orkestri ning dirigendi vahel leiab kindlasti tulevikus aset. Buckinghami palee esindaja keeldus kommentaaridest, mainides, et tegemist oli priivaatse üritusega ning kuninganna oli sunnitud kava lühendama. Kuninganna oli aga solvunud, et Riccardo Muti üllatusena plaanitud esinemise printsi juubelipeol üldse avalikustas. Filharmoonia orkester esines peol dirigent Christopher Warren-Greeni juhatusel kõigest hoolimata.

Riccardo Muti on varemgi erinevaid pakkumisi üles öelnud. Neli aastat tagasi katkestas ta Verdi ooperi "La Forza del Destino" projekti, kuna toimus kokkupõrge Covent Gardeni ametnikega. 2005. aastal lahkus ta La Scalast, sest ei saanud läbi orkestrantide ja ametnikega. Käesoleval aastal võttis Muti vastu kunstilise juhi koha Chicago sümfooniaorkestri juures ning peaks nendega ühinema 2010 aasta hooajal.

Maailma esiorkestrid selgunud

Briti muusikaajakiri Gramophone tegi hiljuti teatavaks maailma parimate orkestrite ladviku. Kahekümnest tipporkestrist koosneva pingerea kokkupanekul lähtuti Ameerika, Euroopa ja Aasia muusikakriitikute ning ajakirja toimetajate hinnangutest. Tipporkestrite peamiseks silmapaistvaks omaduseks nimetas Gramophone'i toimetaja James Inverne orkestri isikupärasust ja silmapilkselt äratuntavat kõla.

Ülekaaluka esimese koha saavutas Amsterdami Royal Concertgebouw' orkester, teine ja kolmas olid vastavalt Berliini ja Viini filharmoonikud ning neljandale ja viiendale kohale asetused Londoni ja Chicago sümfooniaorkester. Kahekümne parema hulka kuulusid veel Baieri Raadio sümfooniaorkester, Clevelandi, Bostoni ja San Francisco sümfooniaorkester ning Los Angelese ja New Yorgi filharmoonikud, sa-

muti Dresden Staatskapelle, Budapesti Festivaliorkester, Maria teatri orkester, Vene Riiklik Sümfooniaorkester, Peterburi filharmoonikud, Leipzigi Gewandhaus Orkester, Metropolitan Opera orkester, Saito Kineni sümfooniaorkester ja Tšehhi filharmoonikud.

Suri dirigent Richard Hickox

23. novembril suri Walesis sündinud tagajärjel briti dirigent Richard Hickox. Richard Sydney Hickox sündis Inglismaal Stockenchurchis 1948. aastal. Kirikuõpetajast isa viis teda igal laupäeval kirikusse, kus tulevast muusikut hakkas paeluma orelimäng. Niipea kui jalad pedaalideni ulatusid, hakkas Hickox oreilitunde võtma, mängides seitsmeaastaselt juba jumalateenistustel. Kuueaastaselt alustas Hickox tööd kirikukoori dirigendina, pühendudes sellele kolm aastat.

1971. aastal asutas Hickox London Sinfonia ja ansambli nimega Richard Hickox Singers. Tema töö koorijuhina oli väljapaistev ning 1976. aastal määrati ta Londoni Sümfooniakoori juhiks. Kaheksakümneandetest aastatest alates süvenes ta üha rohkem orkestrimuusika maailma, olles kaheksa aastat Northern Sinfonia kunstilise juht. Viis aastat tegutses Hickox Itaalias Spoleto festivali kunstilise juhina ning aastatel 2000–2006 oli ta BBC Walesi Rahvusorkestri peadirigent. Tema viimaseks töökohtaks oli Austraalia Ooper.

Repertuaaris keskendus Hickox suure osas inglise muusikale, salvestades plaadifirmale Chandos 280 heliplaadi seas terve rea esiettekandeid. 1997. aastal tõi talle Grammy auhinna Benjamin Britteni ooperi "Peter Grimes" salvestus ning viiel korral pälvis ta erinevate muusikateostega briti muusikaajakirja Gramophone preemiad.

Oma surmapäeval tegi Hickox üht viimastest proovidest Inglise Rahvusoperis, kus oli lavale tulemas Ralph Vaughan Williamsi ooper "Riders to the Sea", mis räägib surmast ning sellega toimetulekust. Etendus pühendati lahkunud dirigendile.

Gennadi Roždestvenski katkestas kontserdisarja

Vene dirigent Gennadi Roždestvenski katkestas hiljuti kontserdisarja Bostoni Süm-

Eestis festivali NYJD '05 külalisena viibinud austraalia helilooja Brett Dean pälvis kaaluka Grawemeyeri auhinna.
FOTO INTERNETIST

Kroonprintsess Victoria annab Mirjam Tallyle üle Rootsi tähtsaima muusikauhinna Christ Johnson Priseti.
FOTO CHRISTOFFER BERGSTRÖM

fooniaorkestriga, leides, et talle on liiga vähe reklaami tehtud. Nimelt pidi Gennadi Roždestvenski juhatama Bostoni sümfooniaorkestrit neljal kontserdil, kus solistina astus üles tšellist Lynn Harrel. Prooviperiood oli möödunud väga edukalt, kuid siis märkas 77-aastane maestro, et kontserdi reklaamidel on palju suurem pind solisti ja tema foto tarvis, Roždestvenski nimi jäi aga kuulutustel tagaplaanile. Samuti ei toodud teda esile Bostoni sümfooniaorkestri hooajabrošüüris. Dirigent pidas seda moraalseks solvanguks ning ütles, et vene traditsioonide järgi on tal õigus vahendeid valimata oma au kaitsta.

Gennadi Roždestvenski on seisnud paljude tipporkestrite ees, nagu Berliini filharmonikud, Chicago sümfooniaorkester ja Londoni sümfooniaorkester ning juhatanud korduvalt ka Bostoni sümfooniaorkestrit. Bostoni sümfooniaorkestri esindaja avaldas juhtumi pärast ajakirjanduses suurt kahetsust. Et orkestrit sellest olukorrast päästa, pidi oma plaanid katkestama Bostoni sümfooniaorkestri abidirigent Julian Kuerti, kes oleks pidanud samal ajal esinema hoopis Edmontoni sümfooniaorkestriga kontserdil, kus tema isa, tuntud Kanada pianist Anton Kuerti esitas Schumanni klaverikontserti.

Brett Dean pälvis Grawemeyeri auhinna

Austraalia helilooja Brett Dean võitis viiulikontserdiga “Kadunud kirjakerjutamise kunst” 2009. aasta Grawemeyeri kompositsiooniauhinna. 200 000 USA dollari suurust Grawemeyeri auhinda annab igal aastal välja Louisville'i ülikool ning seda peetakse maailma mainekaimaks kompositsiooniauhinnaks, mille puhul võib tõmata paralleele Nobeli preemiaga. Auhind anti esmakordselt välja 1984. aastal ja selle on võitnud näiteks Witold Lutosławski, György Ligeti, John Adams ja György Kurtág. Deani teos valiti võitjaks 145 kandidaadi hulgas.

Brett Dean on sündinud 1961. aastal Austraalias. Komponeerimist alustas ta 1988. aastal, pälvides peagi tähelepanu. Praegu tegutseb ta ka violasolisti ja dirigendina, olles Austraalia Rahvusliku Muusikaakadeemia kunstiline juht. Brett Dean oli ka 2005. aasta NYJD-festivali üks peakülalisi.

Auhinna saanud kontserdi tellis heliloojalt viuldaja Frank Peter Zimmermanni tarvis Kölni filharmonia ja Kuninglik Stockholmi Filharmoniaorkester ning teose esiettekannet juhatab 2007. aastal Kölni filharmonias helilooja isiklikult. Kõik kontserdi osad algavad tsitaatidega kirja-

dest, kus viiul püüab luua kirjale vastava meeleolu, asudes kord kirjutaja, kord saaja rolli. Teose aluseks võetud kirjad aga pärinevad Johannes Brahmsilt, Hugo Wolfilt, Vincent van Goghilt ja Ned Kellylt.

Mirjam Tally pälvis Rootsi tähtsaima helikunstipreemia

Rootsi tähtsaima helikunstipreemia, Kuningliku Muusikaakadeemia Christ Johnson Priseti pälvisid sel aastal Per Mårtensson ja Mirjam Tally. Mirjam Tally on eesti helilooja, kes 2006. aasta sügisest alates elab ja töötab Rootsis Gotlandil Visbys. Ka teine preemiasaaja Per Mårtensson elab Gotlandil. Pidulikult tseremoonial Rootsi Kuninglikus Muusikaakadeemias andis Mirjam Tallyle auhinna üle Rootsi kroonprintsess Victoria.

Mirjam Tally sai auhinna orkestriteose “Turbulence” eest. Teos valmis 2006. aastal festivali Eesti muusika päevade tellimusel ja selle kandis esmakordselt ette 2007. aasta Eesti muusika päevadel Eesti Riiklik Sümfooniaorkester Risto Joosti juhatusel. “Turbulence” on veel kõlanud Vilniuses Rahvusvahelise Nüüdismuusika Ühingu aastafestivalil “World Music Days”. Lugu äratas suurt tähelepanu selle aasta sügisel Veneetsia biennaali nüüdismuusika festivalil.

Südamest tulev mõtlemine

Intervjuu lautomängija Rolf Lislevandiga

ROBERT STAAK

vanamuusika interpreet

Viljandi improvisatsioonilise kitarri festivalil andis soolokontserdi norra päritolu Rolf Lislevand, kes on tänapäeva üks väljapaistvamaid lautomängijaid. Ta on üle kahekümne aasta mänginud näppepille Jordi Savalli ansamblites. Lislevandi 1992. aastal asutatud Ensemble Kapsbergeri heliplaadid on võitnud mitmeid mainekaid auhindu. Ansambel on oma uudse kõla, improvisatsioonilise ja avatud interpretatsiooniga olnud teerajajaks ja eeskujuks paljudele.

Kuidas te jõudsite lautomänguni?

Lauto ja vanamuusika ei olnud kaheksakümnendatel aastatel Norras kuigi olulised. Minu esimene kokkupuude nendega oli Jordi Savalli ja tema ansambli Hesperion plaatide kaudu. See juhtus kord ühel üliõpilaste olengul, hilja öösel, kell oli neli, kõik lamasid põrandal ning keegi pani peale Hesperioni plaadi. See oli täiesti maagiline! Need olid väga võõrad ja kaugegõlad, kauge ajastu renessansi ning kauge paiga Hispaania kõlad. Kuigi olen põhjamaalane, tundsin, et see puudutab mind, ja armusin sellesse muusikasse kohe. Mind lummas see kõlakombinatsioon: selles oli olemas klassikalisele muusikale omane kõla, kuid puudus see kohustuslik ping.

Tänaseks on ka vanamuusikast saanud institutsioon talle omaste probleemidega. Sellest on omamoodi kahju.

Ma olin kasvanud improviseeritud muusika peal, mängides džässi ja elektrikitarril. Minu ideaaliks oli vaba, improviseeritud heli. Leidsin, et vanamuusikas ja lautomuusikas sulasid need kaks maailma kokku.

Kas kitarrilt lautole üleminek oli raske?

See oli teatud mõttes kummaline. Ma olin kohe võimeline mängima lihtsamaid palasid, kuid tajusin, et ma ei oska lautot õigesti kõlama panna. Seda õppisin ma Hopkinson Smithilt, kellest sai minu õpetaja Baselis. Temal endal on väga tundlik toon ja tema õpetaski, kuidas pill kõlama panna.

Lautol heli tekitamine on mingis mõttes müsteerium, see on omaette kultuur, mis ei haaku nüüdisaegse lääne kultuuriga. See nõuab palju aega, mediteerimist ja sisse minemist, kuulamist. Kui sa oled sellest teadlik ja sul on välja arenenud teatud tundlikkus, võid sa sisendada tõelisse võlumaailma.

Mida andis teile Schola Cantorum?

Seal tutvusin ma Hopkinson Smithi ja Jordi Savalliga. Need kaks muusikut on mind kõige rohkem mõjutanud. Schola Cantorum ise oli ja on paik, mis kasvatab uut ja küllaltki radikaalset muusikalist mõtlemist.

Kui vanamuusika liikumine 1960.–1970. aastail hoo sisse sai, siis tahtis see olla klassikalise muusika traditsiooni suhtes väga kriitiline ja revisionistlik. Võib-olla oli see, nagu paljud teisedki asjad kuuekümnendatel, teatud määral kantud ka hipilii-kumisest – samamoodi vaba ja mitteinstitutsionaalne. Tänaseks on vahetunud paar põlvkonda ja vanamuusikastki on saanud institutsioon talle omaste probleemidega.

Sellest on omamoodi kahju ja kõik, kes vanamuusikaga tegelevad, peaksid mõtlema, millist traditsiooni nad tegelikult tahavad viljelda. Ja kui võimalik, peaks ehk minema n-õ teisele ringile ning asjad uuesti läbi mõtlema, inspireerituna kunagisest vabadusest, kuid vabadusest koos vastutusega. Ma arvan, et vanamuusika vajab uut impulssi.

Kus te ise õpetate?

Ma õpetan Lõuna-Saksamaal Trossingeni muusikakõrgkoolis ja Prantsusmaal Toulouse'is. Pööran õpetades eriti suurt tähelepanu kõlaesteetikale. Mõnikord soovin, et saaksin õpetada täiesti teistes oludes, et õpetaja ja õpilase kontakt oleks lähedasem, et see ei koosneks ainult muusika õpetamisest, vaid teadvuse ja isiksuse harimisest tervikuna. Seda on aga raske saavutada kell kümme hommikul ühe tunni vältel. On kahju, et meil ei ole ressursse õpetada nii, nagu tehakse näiteks Indias, kus õpilane järgib oma guru aastaid ja nad on lähedased kõigis eluvaldkondades. Vanamuusika ja lauto mängimine ei ole lihtsalt pilli mängimine, see on eriline, südamest tulev mõtlemine ja vaimus. See ei ole ainult ajalooliselt autentne või korrektne esitusviis, vaid ühe muusikalise väljenduslaadi, muusikalise keele valdamine. Ma arvan, et paljude klassikalise muusika esitajate suurim probleem ongi see, et nad tegelevad ühtmoodi pealiskaudselt nii paljude erinevate stiilidega.

Autentse või ajaloolise esituspraktika ümber on olnud muidugi palju segadust. Peaksime olema ausad ja ütleva välja, et ei ole võimalik olla täiesti autentne ja ei ole ka mõtet muutuda muuseumiks. See võib küll

Rolf Lislevand Viljandi kitarrifestivalil.

FOTO URMAS VOLMER

mõnest aspektist huvi pakkuda, kuid iga interpreet tahab omal kombel suhelda ning väljendada midagi endast ja oma traditsioonist. Täna inimestega tuleb seda teha tänases keeles – nii on see kõikides muusikatradsioonides.

Lautomängu traditsioon lõppes 18. sajandi algul. Järgnes paarisaja-aastane paus. Kui me anname nüüd järgmise kontserdi pärast kahte sajandit, on see muidugi erinev ega ole eelmiste kontsertide imitatsioon. Kahesaja aasta jooksul on Euroopa muusikaajaloos mõndagi juhtunud. Meil on nüüd valida, kas me suhestame end muutustega või teeme näo, et me ei tea nendest midagi. Kuid me ei saa mõelda olematuks laule, mida ema meile laulis, kui olime väikesed, või muusikat, mida kuulasime, kui olime juba suured. See kõik on osa meie muusikakultuurist. Peame suhtuma vanamuusikasse kui päevakajalisse, elavasse ja nüüdisaegsesse traditsiooni.

Milliseid pille te mängite?

Mul on kodus üheksateist pilli. Ma mängin enamikku lauto perekonna pillidest. See ei ole ajalooliselt sugugi õige, sest ükski 17. sajandi lauto- või kitarrimängija ei mänginud kõiki neid pille. Kuid meie elame 21. sajandil ja hõlmame kolme sajandi lautomuusikat. Renessansi pillidest mängin ma renessansslautot ja vihueelat. Nendel saab mängida 16. sajandi polifooniat, tantse ja virtuossete diminutsioonidega muusikat. Seitsmeteistkümnenda sajandi tähtsaimad näppepillid olid *theorb*, barokk-kitarr ja barokklauto ning 18. sajandi lõpu romantiline kitarr on teatud mõttes lähedasem barokkpillile kui Tarrega ajastu klassikalisele kitarrile. Kõikide nende mängimine on tõeline väljakutse, sest mängutehnika muutus selle ajaga tublisti.

Tegelikult sooviksin, et muusikute noorem põlvkonnas leiduks neid, kes süveneksid tõsiselt ainult mõnesse neist pilli-

dest, sest nad on nii erinevad. Suur barokk-kitarri virtuoos Francesco Corbetta, kes oli Charles II ja Louis XIV õpetaja, kirjutas oma kitarriraamatu eessõnas: “Kuigi minu kitarrimängu võrreldakse lautomänguga, luban ma, et ei võta lauto kunagi kätte.” Selline uhke avaldus, et ta oli kitarrist, mitte lautomängija, näitab ilmekalt, kui erinevad need 17. sajandil olid.

Kitarristid olid sel ajal tõelised “pop-

Paljude klassikalise muusika esitajate suurim probleem on see, et nad tegelevad ühtmoodi pealiskaudselt nii paljude erinevate stiilidega.

staarid". Viiekeelne, ilma bassideta barokk-kitarr on ju piiratud võimalustega, eriti mis puudutab polüfoonia mängimist. Sellel võib esitada lihtsamaid meloodiaid ja trummeldatud akorde, kuid ometi sai temast moepill ning kasvas välja terve muusikakultuur, mis õitses üle saja aasta.

Paralleelselt eksisteeris lautokultuur, mis oli hoopis midagi muud. Samal ajal kui Prantsuse õukonnas trummeldas kitarrist oma pillil akordide järgnevisi, mängis teisel lautomängija väikeses toakeses tosinale kõrgelt haritud inimesele tõeliselt rafineeritud ja introvertset lautomuusikat.

On kahju, et meie tänapäevane ühiskond ei suuda sellist olukorda pakkuda, sest seda on väga raske taastada. Tänapäeval käib mõiste "klassikaline muusika" alla kogu muusika alates 14. sajandist ning seda mängitakse kontserdisaalis. Kontserdisaal tähendab keskmiselt 300–500 kuulajat mahutavat ruumi, mis "leiutati" hilisromantismi ajal; see on mõeldud teatud pillidele ja teatud muusikale. Kui sinna paigutada kogu "klassikaline muusika", on tegemist suure vägivallaga, sest valdav osa muusikast ei ole mõeldud seal ette kandmiseks. Selline väärkohtlemine mõjutab aga nii suhtumist instrumenti kui ka suundumusi esituspraktikas.

Kas nende paljude vanade pillide hulgas on teil ka oma lemmikuid?

Hoolimata sellest, et olen põhjamaalane, olen kogu aeg olnud sisse võetud Vahe-mere-äärsetest kultuuridest. Mulle meeldib nende emotsionaalne spontaansus. Pillidest vastavad sellele eeskätt barokk-kitarr ja *theorb*, mis olid neis maades 17. sajandil populaarsed. Barokk-kitarr tundub väikese tühise mänguasjakesena, kuid ta on võimeline tekitama väga värvikaid helisid, olles otsekui väike ime.

Theorb on mõnes mõttes kitarrri vastand, seda ka ajalooliselt. Nii nagu kujutavas kunstis tuli moodi *chiaroscuro*-tehnik – valguse ja varju kontrasti rõhutamine –, võib sama tähele panna muusikainstrumentide juures. Need kaks pilli on vastandlikud, teineteist täiendavad. Mulle meeldib neid kontserdil kokku panna.

Mõnikord mängin ma teatud pille mõ-

Minu jaoks seostub renessanss kevadega – nagu Botticelli looming. Siis mängin hea meelega renessansspille.

nel kindlal aastaajal. Minu jaoks seostub renessanss kevadega – nagu Botticelli looming, mis on üks suur kevad. Siis mängin hea meelega renessansspille. Barokk-kitarr ja *theorb* on aga suvised kuumad pillid. Sügisel meeldib mulle mängida barokklautot ning kindlama struktuuri ja sügavama tähendusega saksa muusikat.

Teie ansambli esimesel heliplaadil kõlab 17. sajandi helilooja Johannes Hieronymus Kapsbergeri muusika ja te panite oma ansamblile nimeks Ensemble Kapsberger. Tundub, et teil on selle heliloojaga eriline suhe?

Mul on sarnasust Kapsbergeriga ka eluloolises mõttes. Ta oli pärit Põhja-Saksamaalt ja läks elama Itaaliasse. Sama juhtus ka minuga, olen norralane ja asusin kaks-kümme aastat tagasi Itaaliasse elama. Kapsberger on täiesti hämmastav helilooja. Tema muusika oli väga modernne, avangardistlik ja vaba ning ta kasutas pilli täiesti uuel, endale omasel kombel. Ja see meeldib mulle.

Meie oma ansambliga olime esimesed, kes kasutasid *theorb*'i kui sooloinstrumenti, lisades sellele saateansambli. See oli 1992. aastal, kui me selle plaadi salvestasime. Keegi ei olnud varem midagi sellist teinud, pelgasin kriitika vastuvõttu. Olime väga rütmilised ja improvisatsioonilised ning meie kõla oli uudne, tegelikult aga tegid seda uut kõla ajaloolised pillid, lihtsalt rõhuasetus oli erinev. Kuna see oli meie esimene salvestus ja meile nii oluline, siis nimetasime ka oma ansambli Kapsbergeri nime järgi.

Ei ole just tavaline, et vanamuusika ansambel kasutab kontserdil elektroonikat?

Tavaliselt on kõik meie helid akustilised,

kuid vahel kasutan oma mängu taustaks elektroonilist taasesitust ehk *loop*'imist. Mõnikord kasutame veidi kaja ehk *reverb*'i, kuid mitte enam, sest siis oleks tegemist juba täiesti teise kontseptsiooniga. Ma olen katsetanud süntesaatoritega – mul on seitsme soolkeeleaga süntesaator, mida kutsutakse raamkitarriks ja millel saan lautotehnikaga mängida. Sellega on lõbus kodu eksperimenteerida, tavaliselt saan sellest inspiratsiooni ja ideid, mida püüan akustilistel pillidel ära kasutada. Minu jaoks on see huvitavam kui elektroonika lavale toomine. Elektrooniline maailm on hoopis teistsuguste oskuste ja kogemuste maailm, mis on minu arust vahel tõelise akustiliste helide maailmaga konfliktis.

Miks olete valinud elukohaks Itaalia?

Üks põhjus oli see, et lootsin sealt leida vana kultuuri ja inimesi, kes selle sees iga päev elavad. Hiljem avastasin, et see oli täielik eksitus. Itaalia on imelik maa. Tal on uskumatu ajalugu ja kultuur, kuid see on maa, mis tegelikult üldse tagasi ei vaa-ta. Kui sa kohtad Norras kedagi, keda pole aasta aega näinud, siis sa ei ütle talle tere, vaid meenutad, kui tore see oli, kui me viimati kohtusime. See on omamoodi suhtumine möödunusse. Itaalias ei räägita tavaliselt isegi sellest, mis eile juhtus. See oli mulle üllatuseks, et kui ma rääkisin inimestega, kui tore õhtu meil eile koos oli olnud, siis ei reageerinud nad kuidagi. Elatakse olevikus, mis on muidugi omamoodi väärtus, ent sageli ei ole neil sellist huvi oma ajaloo vastu, nagu me eeldame. Võib-olla on see ka veidi poliitiline küsimus, sest Itaalia kultuuripoliitika ei soosi sellist mõtlemist.

Te olete siiski sinna pidama jäänud.

Seal on hea söök ja hea vein. Inimesed on väga toredad. Mul kasvab seal kaks last. Ma arvan, et see on väga tore ja inimlik kultuur, kus austatakse lihtsaid inimlikke väärtusi, millest võib mõnes tehnoloogiliselt ja finantsiliselt rohkem arenenud ühiskonnas puudust tunda.

Margarita Voites läbi iseenda prisma

TIIU LEVALD

laulja ja pedagoog

Kas oskad kirjeldada oma tundeid laulmise ajal nooruses ja nüüd, kui on möödumas juba kaks aastat sinu viimasest suurest juubelikontserdist?

Ma ei mäleta täpselt oma tundeid laulmise ajal nooruses, kuna hakkasin laulma väga noorena. Esimene esinemine klassi ees oli 1946. aasta kevadel – lõpetasin siis teise klassi. Mäletan laulu tänini ja võin seda lauldagi. Mulle on alati meeldinud laulda, ka kodus endale. Samuti laulsin koolis klassiõdedele, klaveril saatsin ennast ise. Mäletan, et meie klass oli ruumis, kus oli tiibklaver ja seinal maal Miina Härmast. Ju see oli siis lauluklass. Tol ajal oli meie laulmisõpetaja Magda Isat, kes oli Miina Härma õpilane, ning praegu kannabki meie kool Miina Härma nime. Õpetaja Isat pani mind koolikontsertidel esinema nii koorisolistina kui ka soololauludega ja ilmselt oli see mulle nii loomulik olukord, et ma ei närveerinud. Isegi siis, kui esinesin oma elu esimestel konkurssidel, Tartu ülelinnalisel olümpiaadil, kus sain 1948. aastal esimese ja aasta hiljem teise koha.

Hiljem esinesin poistekooli orkestriga, millest sai ka Tartu Riikliku Ülikooli est-raadiorkestri tuumik. Kõigil nendel esinemistel valisid teised, õpetaja ja dirigendid, mida laulma pidin. Sama toimus õppimise ajal Tallinnas. 1964. aasta suvel lõpetasin neljakuuse poja kõrvalt konservatooriumi. Esimene soolokontsert oli sama aasta sügisel ja seetõttu koosnes kava riigieksami paladest. Alles aastatega minu repertuaar laienes ja täienes ning nüüd on mul neljakümne nelja aasta jooksul olnud lugematu arv kontserte ja muid esinemisi. On välja kujunenud publiku peal äraproovitud kontserdikavade koostamise meetod. Juubeleid on mul olnud juba kolm ja õnneks olen saanud ise valida, mida laulda, kahel viimasel juubelil ka seda, kellega laulan.

Kui tähtis on sinu jaoks olnud kodune atmosfäär ja lähedaste osavõtt sinu tööd? Kas see on väga oluline, et sulle kaasa elatakse, või oled omaette tegutsenud...

Õnneks on mulle kodus alati kaasa elatud ja mind toetatud. Vanematele kuulutasin juba kolmeaastaselt, et olen artist. Oma tulevase abikaasaga tutvusin 1954. aasta alguses, laulsin tihti ka tema koolis (Tartu I keskkool, praegune Hugo Treffneri Gümnaasium – toim). Küllap oli see pikk aeg minu tulevase elukutsega harjumiseks.

Kahjuks olen ainus laulja oma suguvõsas. Aga võimaluse korral käisid vanemad, abikaasa ja pojad mind kuulamas ja toeta-

mas. Nüüd on ka lapselapsed maast madalast mind kuulamas käinud.

Kui palju oled vajanud vokaalset suunamist? Kas oled ise end leidnud või on sul vaja impulsse?

Olen terve elu laulnud normaalselt ja mul pole kunagi vaja olnud mingit vokaalsuunamist. On loomulik, et aastatega on hääl muutunud, ja mulle tundub, et laste sündimine mõjus häälele positiivselt. Õppimise ajal püüdis õpetaja Linda Saul küll minu häält ümber kujundada, kuid see toimus klassis ja sinna see jäi. Läksin tööle Tartusse ja kohe sattusin tormilisse muusikaellu. Samas sündis 1966. aastal

mu teine poeg. Kodused võimaldasid mul kõigega hakkama saada. Usun, et nii teatrikangelannad kui ka soolokontsertidel kõlanud aariad ja laulud aitasid mul leida oma tee muusikamaailmas.

Milline on olnud sinu koostöö pianistidega? Kui sa soolokavasid koostasid, kas tegid seda väga iseseisvalt või vajasid nõuandeid ja arutelu partneriga?

Pianistidega on mul elus vedanud. Neid on mu pika elu jooksul olnud palju – koolis, ülikoolis, konservatooriumis, Tartus, Tallinnas, Pärnus. Üks pianist oli Riias, mitu Moskvas ja üks kuulus professor Leningradis. Eriti olulised klaverisaatjad olid Therese Raide, Aino Himbek, Ivori Ilja, Ivo Sillamaa, nüüd on mu põhisaatja Piia Paemurru.

Soolokavasid olen koostanud iseseisvalt. Mõne omapärase idee puhul – näiteks terve soolokava maailma ööbikutest – jagasin oma mõtteid Aino Himbekiga. Üks mu esimesi põhisaatjaid manitses, miks ma tahan üht või teist pala laulda, kui kõik seda esitavad. Aino aga ütles: “Muidugi laula, sest keegi teine ei tee seda nii nagu sina!” Võtsin seda tunnustusena ja nii sündisidki huvitavad soolokavad. Samuti aitas Aino mul mitmed laulud transponeerida minu häälele sobivasse tonaalsusesse – sel ajal oli tihti vaja teos tõsta kas terts või kvart kõrgemale, vahel piisas ka ühest toonist.

Vaherepliigina pean sinu kiituseks seoses Ukrainaga meenutama, et stažeerides 1977. aastal Kiievi konservatooriumis, kuulsin sinu laulmise kohta väga häid sõnu, mis oli imekspandav, sest ukraina koloratuuride koolkond oli tänu seal tegutsenud kuulsale professor Tesseirile väga tugev. Too oli omakorda prantslaste uhkuse Marchese õpilane.

Mul läks seal tõesti hästi. Sattusin juba õpingute alguses sinna ja sain loa kuulata Tesseiri tunde. Istusin seal terve päeva, oli väga huvitav. Laulsin talle meie “Lauliku lapsepõlve” ja ta ütles: “Armas laps – see on kõik nii ilus!” Ta ei kujutanud ette, et peaks veel minuga midagi tegema.

Mulle meeldis veel see, et kõik rahvad pidasid mind omaks. Näiteks armeenlased nimetasid mind oma “tsisternakiks” ehk pääsukeseks, ukrainlased pidasid omaks, pane ainult rahvariided selga. Venelased ütlesid, et vene romansid kõlavad väga ehtsalt

ning eriti meeldib Aljabjevi “Ööbik”, isegi väike aktsent ei häiri.

Nonii – sa ise kogu aeg juhud jutu minu järgmise küsimuse juurde! Sinu suus kõlavad kõik keeled väga kaunilt, väga loomulikult. Kui palju sa oled näiteks pidanud vaeva nägema prantsuskeelsete lugude õppimisega? Kuidas sul on sõnamäluga? Sul on õnnelik lauljaintuitsioon, ilmselgelt hea sisekõrv ja seetõttu “isitudav” kõik keeled foneetiliselt õiges kohas, aga palju sa oled pidanud vaeva nägema, et tekst pähe jääs ja et prantsuse keel oleks selline, mille kohta olen kuulnud arvamust, et see kõlab perfektselt?

Kui alustasin õpinguid Tallinnas, lasti mul nii laule kui ka aariad laulda eesti keeles. Kuid õnneks sain küllalt vara aru, et iga teos kõlab kõige paremini just selles keeles, millele ta on loodud. Ainsad keeled, mille puhul ma end eesti keele paremini tunnen, on saksa ja inglise keel. Ka norra keeles pole ma laulnud. Minu meelest kõlavad nii Schubert kui ka Grieg eesti keeles väga hästi, nagu ka Dvořák ja ungari heliloojate operetid. Mõni laul, mis on väga sisse lauldud, on jäänudki eestikeelseks – Delibes'i, Debussy, Hue, Chaussoni jt palad. Itaalia keel on olnud abiks kaunimale kõlale Violetta, Gilda ja Lucia laulmisel.

Kui tähtsad on sulle olnud partnerid ja kellega oled tundnud end olevat “ühes paadis”?

Kõik partnerid on olnud tähtsad: klaverid ja orelid, flöödid, tšellod ja viiulid. Lauljate puhul on see olnud nii ja naa. Teatris pole keegi küsinud, kellega ma tahan koos laulda. Kes on olemas olnud, sellega on mind paari pandud. Muidugi olen püüdnud anda maksimumi, aga kui ikka hääled kokku ei kõla, siis on see keeruline. Hendrik Krummiga oli hea laulda. Muidugi unistasin, et oleks saanud Georgiga (Georg Ots – *toim*) rohkem koos laulda – saatus tahtis, et tegime koos vaid kolme ooperit: “Rigoletto”, “Gianni Schicchi” ja “Traviata”. Unistasin operetist, aga seda ei tulnud, sest meie hulgast lahkus lavastaja Paul Mägi. Sellel põllul oleks mulle olnud vist nii mõnigi roll, aga sel teemal ma ei taha rääkida. Õnneks on see minevik, kuitagi teatud osas elab ta edasi, kui vaadata

neid filme, mis nüüd seoses “Estonia” saja aasta sünnipäevaga tehtud. Kui oled olnud Estonias kakskümmend kaks aastat ja neis filmides meenutatakse vaid paari fraasiga noore näoga Violetta, samas kui Luciat poleks nagu üldse olnud, teistest osadest rääkimata... Aga ma pean õnnelik olema, sest ei näidatud ei Elsa Maasikut, Aino Külvandit, Ivo Kuuske ega Urve Tautsi. Ma ei tea, kas see on teadmatust? Ei tahaks uskuda, et pahatahtlikkus.

Millise dirigendiga sa oled end tundnud turvaliselt?

Dirigent paneb kogu ansambli kõlama. Kui teatrisse tulin, öeldi mulle, et ma trotsin dirigenti ega vaata, mida ta näitab. Hästi, püüdsin enam mitte trotsida. Kui mu ellu tulid inimesed, kes mind mõjutasid, hakkasin aru saama, et eri dirigentidega on erinev etendus.

Kas sa vajasisid eelnevat ettevalmistust dirigendiga klaveri juures, nii nagu seda olevat omal ajal teinud Viini ooperi peadirigent Gustav Mahler?

See oleks väga tore olnud, eriti salvestuste puhul. Sest kui dirigent leidis orkestri juures liiga palju vigu, tegeles liiga palju orkestriga ja mina laulsin kogu aeg ausalt, öeldi, “nonii, Rita, nüüd hakkame laulma”, siis olin mina juba väsinud.

Minul on see õnn olnud, et minuga ühel ajal alustas Neeme Järvi, varsti liitus Eri Klas ja hiljem Peeter Lilje. Ka Vallo Järviga oli hea “Rigoletto” laulda. Ühtki paha sõna ei saa öelda Kirill Raudsepa kohta, kes juhatas minu esimest “Traviata”. On ju selge, et kõik võtab aega, ka noortel dirigentidel, kuni nad suureks saavad. Aga mul on tore olnud nendega koos sirguda.

Millise teatri akustika on olnud parim, milline halvim? Kas on olnud mõni saal, kus sul on olnud tunne, nagu oleks “kott” pähe tõmmatud?

Kui rääkida teatrisaalidest, siis üpris õnnetu oli muidugi meie “Estonia”. Kuigi pean ütlema, et kui ma tuln siia esimest korda gastrollile, ei tundnud ma midagi halba. Ka hiljem etendusi tehes, eriti “Luciat”, tundsin end hästi ega mõelnud selle peale. Aga selge see, et Budapesti, Riia, Odessa, Kiievi, Suure Teatri ja Kirovi akustika on selline, et ainult laula. Muidugi on fantas-

tiline meie "Estonia" kontserdisaali akustika.

Omaette probleem oli tolaeagsetes suurtes teatrites suflöör, kes mind hirmsasti häiris. Ma ei saanud ju öelda, et ole vait. Ja veel üks teater, Stockholmi ooper oli kolleegide väitel "minu" – seal oli pärast "Luciat" veerandtunnine aplaus ja ma ei teadnud, mida siis nüüd teha. Olen ju surnud ja tulen uuesti trepist alla?

Millist muusikat sa eelistad, kui sa ei pea laulma?

Pean ütlema, et ei kuulu ekstra mingit muusikat, sest mul on oma "haigus" – käsitöö. Olen peale kudumise ka suur heegeldaja. Käsitöö juurde kuulub ka televiisori vaatamine, saan oma lemmikseriaalidele ja krimifilmidele kaasa elada. Olen olnud terve elu suur filmisõltlane. Nüüd on võimalik neid kodus vaadata, pole vaja kinno minna. Sama on kontsertide ja etenduste teleülekannetega. Ja kuna ema pani mind lapsena balletti õppima, vaatan televiisorist ka iluuisutamist ja ballitantsu.

Siin katkestame jutuaajamise, mis võiks jätkuda veel pikalt. Meie ees laual on terve virn kontserdikavasid ja märkmikke, mis sisaldavad huvitavat infot ühe ülimalt andeka kunstniku tegemistest:

- 1974 veebruar, Neeme Järvi: "Palju õnne maailma parimale Violetale!"
- 1974 veebruar-märts, Georg Ots: "...ja ma ei saa jätta avaldamata vaimustust Teie kauni hääle ja laulu kohta!"
- 1975, 20. juuni, Eldor Renter: "Suur täht Fiorillale (G. Rossini "Türklane Itaalias" – *toim*) – Primadonna Absolutissimale, kes kõigele lisaks oskab ka täiuslikult kostüüme kanda!"
- 1980, Gomelis, Jaan Õun: "Olen õnnelik inimene, et mul on selline elukutse, mis võimaldab mõni kord seista laval Sinu kõrval ja olla "ära" seal – helide maailmas. Kena, tark, aus ja huvitav naine. Sinu kui muusiku iseloomustamiseks aga omadussõnadest, mis väljendavad ilu, tuleb puudus. Laulad lihtsalt ja kaunitl. Nagu õitseb lill
Nagu langeb leht
Nagu särab täht
Ega vaja kommentaare!"

August Pulsti Õpistu lihtsustab huvilise teekonda muusika juurde

SOFIA JOONS

August Pulsti Õpistu juhataja

Pärimusmuusika haridusväli on Eestis juba õige mitmekesine. Seda saab õppida muusikakoolides, suveltoimuvad mitmed laste ja noorte õppe-laagrid ning alates 1990. aastate algusest on avatud vastav eriala Viljandi Kultuuriakadeemias.

Eesti Pärimusmuusika Keskus on juba pikemat aega soovinud luua kooli, mille eesmärk oleks lisaks pärimusmuusika õpetamisele ka valdkonna üldise haridustaseme tõstmine ja erinevate õppevõimaluste tihedam sidumine. 2008. aasta kevadel jõudis see unistus nii kaugele, et vast valminud Pärimusmuusika Aidas Viljandi lossimägedes alustas tegevust vabahariduskool August Pulsti Õpistu.

Kes oli August Pulst?

August Pulst sündis 14. jaanuaril 1889. aastal Pärnumaal. Aastatel 1911–1915 õppis ta Riia kunstikoolis maalimist. Samal ajal tekkis noormehel huvi vanavara kogumise vastu ning 1911. aastal käis ta esimest korda ekspeditsioonil Toris ja järgmisel aastal Setumaal. Pulsti korjamistatku iseloomustas soov rääkida kohalikele inimestele vanavara kogumisest ja mõni aasta tagasi loodud Eesti Rahva Muuseumi tähtsusest. Näiteks korraldas ta uurimisväljal olles näitusi, kus selgitas rahvale, millise olulise asjaga tegu. August Pulst jätkas rahvamuusika kogumist ja tutvustamist ka 1920.–1930. aastatel, töötades välja uusi formaate, kuhu kuulusid ringreisid

ja ka esinduslikud rahvamuusika kontserdid Estonia kontserdisaalis.

Kui paluda Pulsti tegevuse teadjatelt-tundjatelt hinnangut tema tööle, oli oluline mõte see, et oma pärandi pärast ei pea piinlikkust tundma. Siit tuleneb ka August Pulsti Õpistu eesmärk: tahame tutvustada, esitada ja õpetada pärimusmuusikat nii, et kellelgi ei hakkaks piinlik, ning luua õpetamisvormid, mis arvestavad õppurite endiga. Usume, et muusika hakkab ja jääb elama vaid siis, kui inimene leiab sellest midagi isiklikku ja oskab muusikale lisada midagi ka enda poolt.

Vabahariduslik vabadus

August Pulsti Õpistu sihtrühmaks on:

- pillimängu ja pärimuslaulu algajad igas vanuses
- pillimängu ja pärimuslaulu edasijõudnud igas vanuses
- pärimusmuusikast huvitatud koolirahvas, esialgu just muusikaõpetajad ja lasteaiapedagoogid.

Kuna meie potentsiaalsed õppurid on erineva vanuse ja haridusega, otsustasime luua vabahariduskooli, millel on koolituslubadega õppekavad. Õppekavad tekivad omakorda koostöös õppurite ja pärimusmuusika õpetajatega. Küsime õpetajate käest, milliseid kursusi nemad sooviksid luua, ja potentsiaalsetelt õppuritelt, mida nemad sooviksid õppida.

Esimene suurem koostööpartner on Eesti Muusikaõpetajate Liit, kelle volikogu liikmetega koostöös löime õpetajate pärimusmuusika täiendkoolituse õppekava. Eestis on vabaharidus ja huviharidus ebaõiglaselt madala staatusega. Otsides oma positsiooni pärimusmuusika haridusväljal, esitasime hulga küsimusi. Leidsime, et kõige "pulstilikum" oleks arvestada eelkõige õppuri tausta ja tema enda soovi õppida pärimusmuusikat. Meie ülesanne on lihtsustada huvilise teekonda muusika juurde. Kuna vabahariduskoolidel on vabamad käed luua endale sobivat koolikultuuri, leidsime, et vast avatud ja esialgu projektipõhisel August Pulsti Õpistul on vaja ennekõike paindlikkust, sest vaid siis on kursuste loomine ka korraldajate ja õpetajate jaoks Puhas Rõõm.

Rõõm valla!

Üheks prioriteediks meie tegevuses on pärimusmuusika kättesaadavaks muutmine.

Selleks alustasime regulaarselt toimuvate avatud (ja tasuta) õpitubadega. Eesmärgiks on mõnu tundmine. Õpime selleks, et mõnu tunda, mitte ainult selleks, et esineda, eksamit sooritada vms.

Esimesed õppurid õpistus olid eelkoolilised lapsed ja nende vanemad, kes üheskoos õpivad pärimuslaule, -tantse ja -mänge. Peretuba kohtub kord nädalas ning suviti korraldame samale sihtrühmale ka pärimuskultuuri laagreid, kus pärimusmuusikaga tegeldakse telklaagri oludes. Pere-laagrites saab muu hulgas tegelda käsitöö, laulmise ja lihtsate toitvate valmistamisega väliköögis.

Viljandis on peretubade kõrval teistegi tubaste tegevuste traditsioone. Läbi aastate on siin toimunud tantsutoad ja alates 2007. aasta sügisest ka laulutuba. Kui Pärimusmuusika Ait avas 2008. aasta kevadel ukse, kolisid needki pärimustoad aita.

Tantsutoa eestvedaja on Meelika Hainsoo ning seal saab tantsida ja õppida eri aegadest ja kohtadest pärit pärimustantse elava muusika saatel. Lauri Õunapuu eestvedamisel toimuvad laulutoad, kus saab õppida ja laulda regilaulu ning ka muid pärimuslaule. Tubased tegevused on avatud õpitoad, mitte ansambliproovid või kursused ja sellest lähtuvalt võivad osalejad nendega jooksvalt liituda ja neis osaleda täpselt nii palju ja nii tihti, nagu nad ise tahavad.

Suvekoolid süvenejatele

Suvel toimus August Pulsti Õpistu eestvedamisel noorte etnoloager ning paralleelselt selle laagri ja Viljandi pärimusmuusika festivaliga ka kuuapäevane täiendkoolitus muusikaõpetajatele. Muusikat on teadagi väga raske panna sõnadesse ja nii otsustasimegi, et milleks rääkida õpetajatele noortelaagritest ja nutikate õpitubade korraldamisest, kui seda kõike saab ka päriselt ette näidata.

Pärast suve ilusamaid päevi toimusid August Pulsti Õpistu suvekoolid. Kuna oleme liitunud Euroopa Sotsiaalfondi haridusprogrammiga "Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes", on meil neli aastat võimalik pakkuda huvilistele tasuta pärimusmuusikakursusi. Mõtlesime, et parim aeg täiskasvanute koolituste korraldamiseks on august. Enamik reise on reisi- ja puhkusepäeva veel võtmata ja miks mitte ennast täiendada enne, kui sügisest sisse astub. Tundub, et see loogi-

ka toimus, ja nii toimus augustikuus õpistu eestvedamisel kolm suvekooli: kandle meisterdamise laager Obinitas, hiiu kandle kursus Vormsil ja pärimuskultuuri laager Mäekülas, Mulgimaal. Need kõik töid kokku motiveeritud ja särasilmsete osalejad, kes said veeta aega mõttekaaslaste seltsis ning tegid sealjuures endale ka ilusa uue pilli.

Tihe sügis

Oma esimesel sügissemestril alustasime tööd neljas valdkonnas: pidasime pimedatel sügiskuudel regilaulu luukambrit, juhatasime muusikaõpetajad sisse pärimusmuusika maailma, valmistasime ette tulevase muusikuid ning kutsusime kokku hiiu kandle mängijad üle ilma.

Kolm korda toimunud kolmepäevast õppetsükli "Regilaulmise luukamber" juhendasid Veljo Tormis ja Lauri Õunapuu. Muusikaõpetajatele suunatud kursust "Sissejuhatus pärimusmuusikasse" kutsusime isekeskis pärimusmuusika spaaks, sest just inspiratsiooni ja lõõgastust õpetajad nende nelja päeva jooksul kogesid. Celia Roose viis läbi regilaulupäeva, Meelika Hainsoo ja Lauri Õunapuu pärimustantsu ja -mängu päeva ning Aime Reieri ja Cätlin Jaago juhendamisel oli võimalus mängida mitmesuguseid pärimuspile (nt väikekannel ja parmupill).

Noore Muusiku Kool (NMK) on koostöös Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia muusikaosakonna juhataja Tuulike Aganaga välja töötatud ettevalmistuskursus noortele pärimus- ja džässmuusikutele ning muusika- ja pilliõpetajaks õppida soovijatele. NMK toimus esimest korda 14.–17. novembrini, 2009. aastaks on hetkel välja kuulutatud kaks õppetsükli: 9.–11. jaanuarini paralleelselt "Koolijazziga" ning 3.–5. aprillini paralleelselt noorte muusikute võistlusega "Muusikatriaad".

Neljas sügissemestri suuretegevõtmine oli talharpa kokkutulek – rahvusvaheline hiiu kandle tüüpi pillide (hiiu kannel ehk vormsi murdes talharpa, soome *jouhikko*, walesi *crwth* ning islandi *fidla*) mängijate kolmepäevane seminar Pärimusmuusika Aidas. Omavahel jagasid kogemusi selle pika ajaloo pilli mängijad seitsmest riigist. Kokkutuleku raames tehti võtmeisikutega ka intervjuusid pillide päritolust ning mängutraditsiooni, -stiili ja -tehnikast taastamisest. Filmitud materjalist ilmub sel aastal ka õppefilm.

Pilliõpe ja rändtuur

Peale kursuste pakub August Pulsti Õpistu ka individuaalseid pillitunde nii algajatele kui ka vilunud õppuritele. Algajate suuremaks mureks on tihtipeale sobiva pilli otsimine ning selleks on meie 2009. aasta üheks prioriteediks mitmekülgse pillipargi loomine, sest kuidas muidu proovida, mis moodi eesti lõõts, hiiu kannel või muud pärimuspillid toimivad. Seni sai August Pulsti Õpistus õppida torupilli, viiulit, väikekannelt, karmoškast, eesti lõõtsa, parmupilli ja hiiu kannelt, sel aastal lisandub pilliparki loodetavasti veelgi pille.

2009. aastal möödub 120 aastat August Pulsti sünnist. Sellega seoses korraldame peale tundide ja kursuste veel ka Pulstiga seotud ringreise ja pärimusmuusikakontserte nii Pärimusmuusika Aidas kui mujal Eestis. Rohkem ja täpsemat informatsiooni kogu juubeliaasta sündmustest leidub meie kodulehel www.folk.ee/opistu. Samas on info ka 2009. aasta kinnitatud õppekava kohta. Kohtumiseni Pärimusmuusika Aidas!

Õpistu peretuba.
FOTOD SOFIA JOONS

Ühe armastuse lugu kirjades

Raimond Valgre kirjavahetusest Niina Vassiljevaga

Meie ühe armastatuima lauluhelilooja Raimond Valgre sündmist möödus 7. oktoobril üheksakümmend viis aastat. Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi arhiivis on hulk koopiaid Valgre kirjadest praegugi Peterburis elavale inglise filoloogile Niina Vassiljevale, kirjutatud ajavahemikul märts 1944 – oktoober 1949. Kirjad olid Valgre elu ja tegevust põhjalikult uurinud Heino Avarsoo (1920–2002) valduses ja koos muu põhjaliku materjaliga andis kirjade koopiad muuseumile üle tema lesk Maimu.

Kahe noore inimese kiindumus oli nii suur, et mitmel ajavahemikul vahetati kirju lausa iga päev. Kokku said noored aga vaid kolm korda: üks kord 1944. aastal Leningradis ja kaks korda 1947. aastal, kui Niina käis Tallinnas Valgret külastamas.

1944. aasta varakevad. Raimond Valgre oli seljataga ränkaskes sõjatekond tagalas ja sõjatandril – algul mobiliseerituna tööpataljonis Siberi põhjaosas Kotlases, siis Arhangelskis, siis jälle idas Tšebarkulis, edasi Eesti diviisis rindepillimehena, kuni Velikije Luki lahingupõrguni välja. 1944. aasta varakevadel oldi Leningradis Eesti korpuse džässorkestriga. Toimus väeosa-devaheline isetegevuskonkurss-ülevaatus, mitme kontserdiga esineti ka hotellis Oktjabrskaja, kus tol ajal resideerus Eesti valitsus.

Orkestrimehed peatusid Leningradi rinde jaotuspunktis Fontanka tänav 90, vanaaegses kolmekorruselises kasarmus. Samas majas asus nn majandusruud – ligi kolmkümmend noort naist, kes teenindasid rinde jaotuspunkti, olid saabuvate sõdurite registreerijad, meditsiiniõed, majandustöölised. Ühel veebruarilõpu õhtul toimus Eesti džässorkestri ruumides improviiseeritud tantsuõhtu-ball, osalejaiks eesti pillimehed ja majandusruudu neid. Mõne

1993. aastal kohtusid päris-Niina ja mängu-Raimond, ehk Rain Simmul, kes mängis Valgret filmis "Need vanad armastuskirjad".

FOTO TEATRI- JA MUUSIKAMUUSEUM

aja pärast see ball kordus ja siis Raimond Valgre ja Niina Vassiljeva kohtusidki.

Eesti Raadiotele antud intervjuus kirjeldas Niina Vassiljeva seda kohtumist niiviisi: [---] *Tantsides oli mul kogu aeg tunne, et keegi mind pidevalt jälgib. Siis, kui ma teda märkasin, meie pilgud kohtusid, ta tõusis ja tuli minu juurde. Ta hakkas minuga tantsima ja nii me tutvusime. Selgus, et me mõlemad võime rääkida ja aru saada teineteisest vaid inglise keeles. Mina alustasin sel ajal inglise keele õppimist, tema rääkis päris so-ravalt. Olime väga rõõmsad, et leidsime "ühise keele". Sellel õhtul me enam teineteisest ei lahkunud. Alguses tantsisime, siis läksime koridori. Seisime seal akna all hommikuni, aga hommikul pidi ta ära sõitma... Ja oligi kõik. Me ainult lubasime, et kirjutame teineteisele kohe.*

Nii algas viis aastat kestnud liigutav armastuslugu kirjades. Kirju kirjutati enamasti inglise keeles, sõjaväe tsensuuri karmistudes ka vene keeles.

Esimene Raimondi kiri on kirjutatud Ranalovos 3. märtsil 1944: *Kallis Niina! [---] Täna on väga ilus ilm – päike paistab eredalt ja kevadiselt. Kuid ikkagi on mu süda raske, sest pidin Teist nii kiiresti lahkuma. [---] Tahtsin teile nii palju öelda, kuid siis ei tulnud mitte midagi meelde. Nüüd, kirja teel tundub võimatu rääkida nii õrnadest asjadest.*

Igatahes ma loodan, et kohtume uuesti ja vedame koos veel palju kauneid minuiteid. Võimalik, et see saab olema õige pea – aga kui mitte, siis, pärast sõja lõppu. [---]

Parimate soovidega – siiralt Teie Raimond.

Järgmises kirjas kirjeldab Raimond, kuidas temast sai muusikamees:
[---] *Elasime Tallinnas. Peaaegu pool oma elust õppisin koolis, hiljem tehnikakoolis. Samal ajal leiutati Inglismaal muu hulgas swingmuusika, mis huvitas mind märksa rohkem kui kõik muu, ja tuli välja, et sellest saigi mu elukutse.*

[---] *Naljakas, saime nii vähe koos olla, kuid rõõm nendest mõnest hetkest jälgib mind kogu aeg... On see armastus? Armastus esimesest pilgust?*

Vahel leian end unistamas Teist, kallist, kuidas me tulevikus kohtume, tunneme rõõmu ja püüame koos võita raskused "elu konarlikul teel".[---].

Palun ärge naerge minu üle – muidugi on unistav sõdur veidi naljakas. Igatahes olen suur unistaja ja... südamega muusik. Kogu muusika on ju unistus... igatsus kellegi järele... Teie võiksite olla minu jaoks see "keegi". – kas tahaksite? Suudlusi – Raimond.

Ikka ja jälle meenutab Raimond nende esimest kohtumist:

[---] *Ega ma ei unustanud teile Teile tookord öelda, kuidas ma teid jumaldan? Kui ma nägin Teid tantsimas, siis tundsin, et olete just see tüdruk, kellest olen alati unistanud... Olite nii kaunis ja õrn teistega võrreldes [---].*

Tean, et iga mööduv päev tuletab mulle uuesti meelde meie lühikest kohtumist, iga teie kirja rida värskendab mu mälestusi. Iga sõna Teie kirjades kuulen ma nii nagu Te sisistaksite neid mulle kõrva, tookord... [---]

5. mai kirjast:

*Mu kallist hea Niina!
(Mai)pühad veetsime kenasti: andsime palju kontserte. Ja alati, kui mängisime minu tangot "Nii pea ma sinu juurde veel ei saabu" (mida tänapäeval tunneme nime all "Peagi saabun tagasi su juurde" – autori märkus), meenusite mulle Teie. [---]*

Momendil on mul palju tööd – pean kogu oma muusika uuesti orkestreerima, kuna toodi palju uusi pille. Nüüd on meil 4 saksofoni ja 3 trompetit – ilus suur band – ja minu jaoks tähendab see ainult kirjutada ja kirjutada... On väga põnev kuulata, kui poisid esimest korda mängivad lugu, mille ma alles valmis kirjutasin. Mulle on see iga kord suur nauding. [---] Küsite, kes on minu lemmikheliloojad – need on Chopin ja Liszt. Kuid ma olen ka suur ameerika jazzmuusika austaja ja sellepärast on mu lemmikheliloojad vägagi erinevad – ka niisugused me-

*hed nagu Ray Noble ja George Gershwin!
Ma loodan, et Te ei hakka sellepärast muretsema, et mul on nii neetud halb maitse! [---]
Muidugi oli Teil palju muret ja hoolt kui Te ema oli haige. Ma loodan, et ta saab kiiresti terveks. Pealegi on tal ju nii hea põetaja – Teie!*

See kõik tõi mulle meelde ka minu enda kalli vana ema. Mul on ikka veel silme ees, kuidas ta seisis väraval, kui ma viimast korda kodunt lahkusin. [---] Ta oli vapper, kuid ise vaatas kogu aeg hoopis teisele poole, et mitte näha, kuidas ma lähen ja et mitte puhkeda nutma... Juba kolm aastat ei tea ma temast midagi. Ja see on suur küsimus, kas ma näen oma kallist vana ema veel elavana?! Kuid loodame, et kõik lõpeb kenasti ja et kõige raskem on juba möödas. [---]

22. juunil:
[---] *Teil on väga hea ema, nii nagu minulgi. Oma lapsele on ema alati hea. Isa võib olla karm, vahel isegi julm, kuid ema mitte iialgi...*

See toob mulle meelde jõulud, mul olin kaugel põhjas (Kotlases – autor). Mängisin laulu "Ema süda" ja kõik need suured mehed ümberringi nutsid nagu väikesed lapsed. [---] Ei ole võimatu, et suurele armastusele ei tähenda kaugused ka midagi, suurt armastust tunned ka üle kauguste.

Kas teate – kui panen silmad kinni, ma otskui näeksin Teid seismas kõigi nende kaunite lillede keskel. On ju sirelite öitsemise aeg – kui väga tahaksin olla koos Teiega! [---]

4. juuli, Kotlõ:

[---] *Kirjutasite, et Te ei tea midagi minust ja minu senisest elust. Täna ma siis saadan Teile oma "Life story" [---].*

Valgre poolt joonistustega varustatud ingliskeelne, värssides "My Life Story" on väga omanäoline, vaimukuste ja väikeste fantaasiatega pikitud autobiograafia. Eluloo esimene osa käsitleb aega kuni teise maailmasõja alguseni ja lõpeb augustiga 1941, kui Valgre jõuab evakueerununa Siberisse, Kotlasesse. Teises osas kirjeldab Valgre küllalt üksikasjaliselt karmi elu tööpataljonis ja Eesti diviisi moodustamist, kus muusikakollektiivide loomine päästis tegelikult Valgre ja veel paljude eesti poiste elud.

Kirju luges **Alo Põldmäe** (järgneb)

VÄRSKE VAIMUSTUS

JAANUS VAIKSOO
kirjandustoimetaja ja õppejõud

Viimasel ajal olen juhtunud kahele kontserdile, millest saadud vaimustust on põhjust jagada. Nukuteatri saalis toimuv kontserdisari "Aken" võõrustas Andres Mustoneni ja Hortus Musicust. Rohke huumori ja elurõõmuga täidetud kava liikus hoogsalt kaugete idamaade sajanditetagusest hämarusest Euroopa klassikani, pannes publiku vaimustusest särama.

Võõras linnas meeldib mulle kõige rohkem üksinda sihitult kolada. Mõnikord satub sel kombel üllatavalt hea ja siira muusika peale. Ka hiljuti õhtuses Viinis uidades ja vanu aegu meenutades juhtusin Püha Peetri kirikusse orelikontserdile. Ei mingit suurt reklaami. Lihtne oreliõhtu. Julia Rüf mängis Johann Sebastian ja Carl Philipp Emanuel Bachi ning Brahmsi, mis mõjus väga tervistavalt. Ka varem on mul Viini puhul märksa sümpaatsem olnud mõnes kõrvalkvartalis toimuv kirikukontsert kui Staatsoperi glamuurne tulede sära.

Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor, keskel dirigendid Vaike Uibopuu ja Triin Koch.

FOTO ERAKOGUST

Eesti naislaul aastal 2008

15. ja 16. novembril toimus üle-eestiline nais- ja neidudekooride võistulaulmine, kus kokku osales 39 koori. Koore hindas kolmeliikmeline žürii koosseisus Marjukka Riihimäki (Soome dirigent, üks maailma tuntumaid koorijuhte), Venno Laul ja Elo Forsel. Konkurss oli pühendatud Gustav Ernesaksa 100. sünniaastapäevale ning toimus festivali "Gustav Ernesaks 100" raames. Seetõttu olid ka kõigi kategooriate kohustuslikud laulud valitud Ernesaksa loominguhulgast.

Oma mõtteid võistulaulmisest jagavad žürii liikmed **Venno Laul** ja **Elo Forsel**.

Venno Laul: Nii kokkutulnud kooride arv kui ka lauljate hulk näitas, et koorilauluharrastus on vähemalt naiskooride juures endiselt massiline. Ka noorte lauljate arvukas kaasalöömine (eraldi neidudekooride kategoorias) lubab kindlalt öelda, et eesti koorilaul elab edasi.

Esinemiste hindamiskriteeriumid on konkursilt konkursile ikka ühed ja samad: vokaalne külg, intonatsiooniline puhtus ja muusikaline teostus. Aga samas ei saa esinemine ikkagi olla täiuslik, kui ülimalt kontrollitud vokaal ja perfektne intonat-

sioon on eesmärk omaette, aga sealjuures ei tajuta muusika emotsionaalset olemust.

Kategooria valik oli sel võistlusel jäetud kooride endi otsustada. Siin peab tunnustama kooride piisavalt enesekriitilist hoiakut: võimete ülehindamist kategooria valikul me ei kohanud, pigem mõnel juhul oleks võinud kaaluda juba aste kõrgemas grupis osalemist.

Väga positiivne oli A-kategooria neidudekooride väga hea ettevalmistus ja ühtlaselt tugev tase, ülikoolikoorigest nii noorema kui ka vanema generatsiooni (vilistlas-

te) veenvad esinemised, uue koorijuhtide põlvkonna tubli esiletõus, kooride väga ilusad kostüümid; hea korraldus Eesti Naislaulu Seltsilt.

Probleemidena võiks nimetada intonatsiooniprobleeme ehk rahvakeeli mustalt laulmist, vahel ebapiisavat tähelepanu hääleandmise kultuurile (eelmäng klaverilt ja siis veel koorijuhi pikem "lõõritus" uinutavad lauljate vastutuse), mõnikord lauljate suhteliselt kivistunud ilmeid hingestatud laulude esitamisel või siis kogu koori "tina-sõdurlikku" rollitunnetust.

Ja veel: esinemispaiga rentimisel võiks nõuda ka klaveri hääles olekut.

Elo Forsel: Eesti naislaulu hetkeseisu võib lugeda heaks. Konkursil osales väga häid, häid ja hulgaliselt tublisid koore. See, et kooride tase oli erinev ka ühe kategooria piires, on konkurssidel täiesti normaalne nähtus.

Ühtlaselt väga kõrget taset näitasid A-kategooria neidudekoorid, kus punktide vahed olid minimaalsed.

A- ja B-kategooria naiskooridest eraldusid positiivselt esikoha saanud Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor Triin Kochi juhatusel ja Tartu Ülikooli Akadeemilise Naiskoori vilistlaskoor. Mõlemal kooril oli hästi üles ehitatud kava, muusika detailideni välja töötatud, väga hea vokaalivaldamine ja suurepärase dirigenditöö.

Kui A-kategooria kooride tase oli ühtlaselt tugev, siis seda ei saa kahjuks öelda B-kategooria kooride kohta. Meeldivalt sümpaatne oli B-grupi neidude laul ja ka C-kategooria naiskooride paremik pani end tähelepanelikult kuulama.

Hindamise kriteeriumid olid konkursi reeglendis ette antud, nendeks olid kava valik, laulude interpretatsioon, vokaaltehniline teostus ja kohustusliku laulu ettekanne.

Kuna žüriiliikmed andsid oma punktid kohe pärast koori ülesastumist, siis ühist arutelu ei toimunud. Küll aga selgus hilisemate vestluste põhjal, et kõik nad tunnustasid dirigente, kes tagasihoidlike võimetega lauljatega saavutasid nauditavaid tulemusi.

Toon välja mõned mõtted ja küsimused, mis tekkisid konkursile tagasi mõeldes. Positiivne on paljude meie kooride suund vokaalse täiuslikkuse poole ja seda mitte ainult tippkooride seas. Tugev, vokaali valdav dirigent teeb imet ka tagasihoidliku materjaliga. Olgu esitus vokaaltehniliselt nii perfektna kui tahes – kuulaja ootab muusika sõnumi kandumist temani. Aga kas lauljad teavad alati, millest nad laulavad? Kas elav muusika sünnib sel hetkel laval või on tegu väljadrillitud teoste masinliku ettekandega? Kas dirigent on kaaslooja? Kindlasti tuleks enam tähelepanu pöörata kava valikule. Kava võiks olla kontrastsem, koori kõla erinevaid võimalusi väljatoov. Lihtsakoelised klaverisaatega laulud võiksid jääda kodukontserdi kavadesse. Kasuks ei tule konkursiolukorras ka kahe dirigendi kasutamine.

Siinkohal üks muusikaväline tähelepanek. Peale kõrvade on kõigil kuulajatel ka silmad – välimus on väga oluline. Ja hea soovitus kõigile koorijuhtidele: dirigeerimiskostüümil olgu pikad käised!

Venno Lauu ja Elo Forseliga vestelnud
Ia Rimmel

Nais- ja neidudekooride võistulaulmise tulemused

A-kategooria naiskoorid

- I koht – Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor (dirigent Triin Koch)
- II koht – Eesti Koorijuhtide Naiskoor (dirigent Andrus Siimon)
- III koht – Tallinna Ülikooli Naiskoor (dirigendid Linda Kardna, Andres Heinapuu), Naiskoor Emajõe Laulikud (dirigent Vilve Maide)

B-kategooria naiskoorid

- I koht – Tartu Ülikooli Akadeemilise Naiskoori Tartu vilistlaskoor (dirigent Vaike Uibopuu)
- II koht – Salme Kultuurikeskuse naiskoor Ilo (dirigendid Anneli Surva, Irene Schifrin)
- III koht – Tartu Ülikooli Naiskoori Tallinna vilistlaskoor (dirigent Triin Koch)

C-kategooria naiskoorid

- I koht – Turba Naiskoor Nelli (dirigent Tõnu Kangron)
- II koht – Avinurme Naiskoor (dirigent Maris Laht)
- III koht – Naiskoor Vanaemad (dirigent Silvia Mellik)

A-kategooria neidudekoorid

- I koht – ETV noortekoor (dirigent Külli Kiivet)
- II koht – Tartu neidudekoor Kurekell (dirigent Ave-Maria Sild)
- III koht – ENLS üle-eestiline neidudekoor Leelo (dirigendid Raul Talmar, Anne Kann)

B-kategooria neidudekoorid

- I koht – Saaremaa neidudekoor (dirigendid Anne Kann, Laine Lehto)
- II koht – Tallinna Kadrioru Saksa Gümnaasiumi neidudekoor (dirigent Ester Pomerants)
- III koht – Türi Gümnaasiumi neidudekoor (dirigent Tiiu Schüts)

Dirigendipreemiad

- A-kategooria – Triin Koch
- B-kategooria – Vaike Uibopuu
- C-kategooria – Silvia Mellik
- A-kategooria neidudekoorid – Ave-Maria Sild
- B-kategooria neidudekoorid – Anne Kann

Kohustusliku laulu parim esitus

- A-kategooria – Eesti Koorijuhtide Naiskoor (Andrus Siimon)
- B-kategooria – Tartu Ülikooli Akadeemilise naiskoori Tartu vilistlaskoor (Vaike Uibopuu)
- C-kategooria – Turba naiskoor Nelli (Tõnu Kangron)
- A-kategooria neidudekoorid – ENLS üle-eestiline neidudekoor Leelo (Raul Talmar, Anne Kann)
- B-kategooria neidudekoorid – Saaremaa neidudekoor (Anne Kann, Laine Lehto)

Ilusa emakeele preemia

- Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemiline naiskoor (Raul Talmar, Õnne-Ann Roosvee)
- ENLS üle-eestiline neidudekoor Leelo (Raul Talmar, Anne Kann)

Kontsertmeistri preemia

- Kairit Levit (Saaremaa neidudekoor)
- Lilian Pärtna (Avinurme naiskoor)

Võrrand teadmata arvu tundmatutega

ANU SÕORO
muusikateadlane

Helen Lokuta (Nina),
René Soom (Chucho).

Mari Vihmandi ooper “Armastuse valem” Rahvusoper Estonias 19. ja 21. novembril (esietendus 17. oktoobril 2008). Muusikaline juht: Arvo Volmer. Dirigendid: Arvo Volmer ja Mihail Gerts. Idee ja dramaturgia: Mari Vihmand ja Liis Kolle. Lavastaja: Liis Kolle. Kunstnik: Ann Lumiste. Valguskunstnik: Airi Eras. Tantsu- ja liikumisseaded: Ana Mondini (Brasília).

Osades: Nina Gluckstein – Helen Lokuta; Chucho Santelmo – René Soom; Roberta Gómez Dawson – Riina Aireenne; ajakirjanikud – Angelika Mikk, Janne Ševtšenko või Kristina Vähi, Juuli Lill, Andres Köster ja Priit Volmer. Akordionimängija – Jaak Luts-oja; tantsusolistid – Seili Loorits-Kämbre ja Vitali Nikolajev või Oksana Titova ja Daniel Kirspuu; tsirkuseartistid – Elyca Edovald ja Joel Dullroy. Rahvusoper Estonia ooperi-koor ja sümfooniaorkester.

Olles lõpetanud Esther Vilari romaani “Die Mathematik der Nina Gluckstein” (nüüdseks ilmunud ka eesti keeles Mari Vihmandi tõlkes pealkirjaga “Armastuse valem”) viimase lehekülje ning teades, et

pool aastat hiljem kantakse esmakordselt ette **Mari Vihmandi** esikooper raamatu ainetel, oli mu esimene mõte: mil moel on küll võimalik kirjutada sellest arutlevast, tinglikust, mitmetasandilisest romaanist ooper? Dialooginappus, millest aitas üle libretist **Maimu Berg**, näis sealjuures väikseim probleem. Kuid peab ütleva, et helilooja on olnud lahenduste otsimisel äärmiselt leidlik, ning **Liis Kolle** lavastaja ja **Ana Mondini** koreograafina on samuti väga õnnestunud valikud.

Ooperi tegevus toimub 1950. aastate Buenos Aireses. Põhiliiniks on publiku iidolist tangolaulja Chucho Santelmo ja Nina Glucksteini armastuse lugu. Muidugi traagilise lõpuga armastuse lugu, mida vahendab omaenda loo kaudu “argentiina kirjanduse grand old lady” Roberta Gómez Dawson.

Üks Vihmandi häid lahendusi ongi näiteks jutustaja või paparatsode toomine ooperisse. Jutustaja mitte üksnes ei räägi üht lugu, vaid ka suhestub selle looga, paigutades otsekui jutustatava stoori ja publiku vahele. Ka füüsiliselt: eeslava on suures osas tema territoorium, kust ta lugu jälgib ja kommenteerib. Ajakirjanikud aga – te-

ravmeelne leid, bande, kes muuhulgas kannab hoolt väheste humoorikate hetkede eest ooperis – on ühelt poolt glämmielu, teiselt poolt rahva meelsuse kehastuseks, mis romaanis on edasi antud üksnes üldise taustana. Ooper algab nii-öelda loo lõpust, Nina lahkumisaariaga oma mehe surnukeha juures, ning alles pärast mitmeid rakursi muutusi (fookuses kõigepealt jutustaja, kes räägib hoopis oma lugu, siis ajakirjanikud) hakkab lahti rulluma põhistoori. Filmilikku montaaži meenutavad võtted tekitavad samas väikese küsimuse, kui hästi saab alguse sündmustikust aru see (ilmselt mitte väike) osa vaatajaskonnast, kes raamatut ega ooperi sisu kokkuvõtet pole lugenud. Kuid võib-olla ei tasu alahinnata publiku võimet fragmentaarse informatsiooniga ümber käia... ning lõppude lõpuks pole “Armastuse valem” näol tegu Vilari romaani viisistamisega.

Loo tuum ehk armastuse valemi, täpsemalt Nina Glucksteini armastuse valemi lahendus – säilitamaks armastuse värskest ei tohi kunagi oma ehedaid tundeid näidata – näib muidugi äärmiselt irriteeriv. Või vähemalt intrigeeriv. Võimalik, et ka banaalne või lihtsalt vale. Tasub siiski tähele panna,

et kõigil ooperi tegelastel on oma isiklik valem... Peale selle on siinkohal ehk kasulik meenutada tööka, et Vilari üks armastatud võtteid on suur liialdus, ning selle liialduse liimile on käesoleval juhul päris kerge minna: kui lugu hakkab meid irriteerima, olemeegi juba alt tõmmatud. Üks liialduse ilminguid on ilmselt ka Nina ja Chucho stoori teatav kitsilikkus, mida ei rõhuta ainult jutustaja kommenteerivad vahelehiüded ("Kui lääge! Lame!")", vaid ka lavastuslik-kujunduslikud elemendid. Näiteks massiivne kuldpunane voodi ja napolis riietuses paarike, mees suitsetab; pikk kahele kaetud laud maalilise maastiku taustal (viimane videoprojektsioonis), mille pilvitu taevs muutub pilviseks sedamööda, kuidas vestlusse siginevad dissonantsid jne. Videoprojektsiooni funktsioon, muide, muutub pidevalt, kord viidates tegevuskohale, kord kandes mingit üldist allteksti. Näiteks teise- nee see teise vaatuses, mil Nina valemil tõeliselt tööle rakendab, armastustemaatikat matemaatilise täpsusega lahkava lähenemise võrdkujuks: laval toimuvat illustreerivad justkui anatoomiaõpikust või operatsiooni- saali aparatuurist pärit pildid, mis kujutavad vereringe elundeid.

Kuidas hinnata muusika rolli nn kitsistseenides, pole kaugeltki nii selge. Lüürilis-meloodilist helikeelt, mis neid stseene muusikaliselt teistest eristab, võidaks tänapäeval ju pidada ka kitsilikuks, kuid muusika osaks pole siin valeda, ta näib esindavat narratiivi poeetilist, siirast külge. **Helen Lokuta** igatahes nii mängib kui ka laulab Nina osa, muide, just Lokuta häälele mõeldud partii, lausa hiilgavalt välja. Üldse on solistide trupp ühtlaselt hea tasemega, mida kahjuks ooperis liiga sageli ei kohta, olgu siis **René Soom** (Chucho, kes tegelaskujuna jääb küll Nina varju), **Riina Airene** (jutustaja) või **Angelika Mikk, Janne Ševtšenko, Juuli Lill, Andres Köster ja Priit Volmer** (ajakirjanikud). Viimaste puhul väärleb eraldi mainimist näitlejameisterlikkus, ning Airene kannab vananeva poetessi üsna dramaatilise liini nii laulupartii kui ka mängus suurepäraselt välja, tema tämbergi lihtsalt kuidagi sobib rolliga.

Muusikaliselt on ooper väga huvitav. "Armastuse valem" pole lausa uus lehekül

Vihmandi loomingus, kuid igal juhul leidub teose helikeeles hulgaliselt uusi aspekte. Osaliselt tulenevad need kindlasti ka žanri spetsiifikast – varem on Vihmand kirjutanud eelkõige kammermuusikat. Juba avamäng on äärmiselt pingeline, see ühendab endas avangut ja samas finaali sissejuhatust (sest avamäng viib meid ju loo lõppu). Lisatud heliefektid (**Studio Rainer Bürck**) ei vähenda pinget. Need pole tänapäeva muusikas muidugi uudis, kuid on sellegipoolest põnevad ja, mis peamine, mõjuvad põhjendatult. Mitte üksnes seetõttu, et nad tähistavad midagi, näiteks sireen markeerib narratiivis esinevaid, vilkuvate tuledega sõitvaid instantse (keda meile la-

Leidlikud liikumisseaded elavdasid ooperi tavapäraselt lavapilti, eriti koori osa selles. Esiplaanil (vasakul) jutustaja (Riina Airene) ja kõmujanulised ajakirjanikud.

FOTOD HARRI ROSPU

val ei näidata või näidatakse tinglikult), vaid seetõttu, et sama sireen sobitub laiemasse muusikalisse struktuuri. Kogu muusikaline külg on tõesti veenev, üsna vaheldusrikas, tihti pinev; sündmustiku mitmetasandilisusele vastab helikeele skaala, ulatudes kriipivalt dissoneerivatest momentidest kuni lüüriliste, peaaegu tonaalseteni.

Vihmandi peenekoelist faktuuri pole ilmselt alati just lihtne vajaliku täpsusega edasi anda. Kuid orkester oli tõesti vapper (eriti arvestades kurioosset tööka, et kuu aega varem toimunud esietekannetest alates polnud orkester kuuldavasti saanud ühtki "Armastuse valem" proovi). Nii oli 19. novembri etenduses natuke puudu pingest ja esituskindlusest, näiteks keelpillirühmades ning kooris, kes polnud oma tegevuses la- val vististi üleliia veendunud. Kuid juba tei-

ses vaatuses olukord paranes ning teine nähtud etendus (21. 11) oli tunduvalt täpsem, tempokam, kindlam – tõesti nauditav (dirigent mõlemal korral **Mihhail Gerts**, kes väärleb aplausi).

Omaette nauding on ka vihmandilikult värvikas orkestratsioon, kuid eriti hea meel on kuulda sedavõrd prominentses rollis akordioni (**Jaak Lutsoja** suurepärasel esitusel). See pill viitab juba iseenesest Argentinale ning tangole, samas moodustab akordioni partii helikeelelt osa ühtsest muusikalise struktuurist. Kord laval, kord saalis orkestri ees ringi uitav akordionist ongi oma- moodi ühenduslüli lava ja orkestri vahel.

Liikumine on lavastuses üldse oluline element. Erineval viisil liigub näiteks koor, kellest on sellega saanud aktiivne tegevuses osaleja. Rääkimata peategelasi dubleerivatest tantsijatest (**Oksana Titova, Daniel Kirspuu**), kelle üks olulisi ülesandeid, kuigi mitte ainus, näib olevat väljendada Nina ja Chucho tõelisi tundeid. Kuid peale selle näib selline dubleerimise idee olevat lihtsalt kuidagi päevakorral. Nii lavastaja Liis Kolle kui ka (eriti) koreograaf Ana Mondini on veetnud aastaid Saksamaal ning mõned "Armastuse valemis" nähtud lavalised võtted või mõtted on õhus sealsetel ooperilavadel. Nüüd taas kord õhus ka meil.

Nina matemaatika küll pigem irriteeris, samuti mõned võib-olla siiski dialoogipuudusest tulenevad tekstikordused, kuid ooper veenis, isegi väga: suurepärase ja kaunis muusika, millesse süveneks meeeldi ka CD vahendusel; teravmeelsed detailid, paindlikkus (näiteks videoprojektsioonide muutuv roll või lava- ruumi kasutus); hea koreograafia ja kujundus ning efektne valgustus. Valdav osa muutujatest Vihmandi ooperivõrrandis on vägagi hästi paigas.

Lugu algab lõpust ja jõuab lõppu – kui ooperit alustab Nina viimane aaria Chuchole, siis lõpetab Chucho viimane aaria Ninale. Siis jääb ainult muusika ja lava kohal hõljuv paar (tsirkuseartistid **Elyca Edovald ja Joel Dullroy**). Ning näib, et teispoolsuses Nina valem enam siiski ei kehti.

Kontsert kui rahvusliku kokkukuuluvustunde akt

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

“**E**esti muusika kullafond III”: Rudolf Tobiase oratoorium “Joonase lähetamine” 21. novembril Estonia kontserdisaalis, pühendatud Eesti Vabariigi 90. aastapäevale.

Dirigent: Neeme Järvi; solistid: Pille Lill (sopran), Merle Silmato (metsosopran), Juhan Tralla (tenor), Rauno Elp (bassbariton), Johann Tilli (bass, Soome). Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Oratooriumikoor (Eesti Rahvusmeeskoor ja valiknaiskoor), kammerkoor Voces Musicales, Rahvuskooper Estonia poistekoor. Peakoormeister Risto Joost; oreil Piret Aidulo.

Kontserdi avas päevakohaste sõnadega Eesti Vabariigi kultuuriminister Laine Jänes.

Sada aastat vana oratoorium “Joonase lähetamine” (valminud 1908. aastal, esiettkanne 26. novembril 1909. aastal Leipzgis) on vist küll selles mõttes ainulaadne, et oma sünniloost peale on see kaasanud pingeid, kirgi, (raha)puudust, valestimõistmisi, sarkasmi ja üldse kõikvõimalikku ebaõnne. Helilooja vaevles kirjutamise ajal majanduslikus kitsikuses, Vardo Rumeseni, meie päevil teose muuseumiriulilt päästjat ja restaureerijat ning selle ettekandmise eest Eestis ja kõikjal mujal lövi kombel võitlejat, on süüdistatud seitsmes surmapatus ja “isikliku asja ajamises”, kuitagi teda on ajendanud murdumatu usk teose püsiväärtusse ja soov see, pateetiliselt öeldes, eesti rahvale tagasi kinkida.

“Joonas” on oma renessansi paarikümne aasta jooksul, suuresti tänu esmadirigent Peeter Liljele ja eriti Neeme Järville, seda usku õigustanud, kuid mitmel moel on ebaõnn sellega ikka veel lausa usumatul kombel kaasas käinud. “Joonase lähetami-

Rudolf Tobias ja Neeme Järvi.
FOTO ESTI KONTSERDI ARHIIVIST

se” kui teose saatusest, selle heledatest ja tumedatest lehekülgedest annab ülevaate raamat “Joonase sõnum”, mis enne kontseriti, nagu ka teose partituur ja klaviir, fuajees trükisoojana esitlemist leidis. Kurioosne oli näiteks ka kõne all oleva kontserdi proovides juhtunu. Marina Lapina, mainekas Moskva Suure Teatri sopran, kelle nimi trükkituna afiššidel ja kaval võib veel sada aastat hiljemgi ajaloolasi eksitada, tuli Neeme Järvi proovi teost alahinnates ja kodutöö tegemata. Nägin seda piinlikku situatsiooni pealt: närviline solist noodivihikut lappamas, nagu oleks järg kadunud,

oma etteastet mitte teades ja partiid mitte laulda suutes. Tohtu esinejate kollektiiv tema taga jäigalt ootamas... Järvi tunnistas, et see on tema kunstnikuelus täiesti ainulaadne juhtum! Öhtul pandi solist lennukile ja loodetavasti ei serveeri ta oma ärasaattmist eestlaste natsionalismina. Ettekande ja DVD-salvestuse (teostajad Jason Starr USAst ja Rahvusringhäälingu tehniline töörühm) päästis Pille Lill, kes kümme aastat tagasi oli sopranipartiid laulnud ja pidi nüüd ühe ööga selle nõudliku muusika taas selgeks saama. (Eks seegi tõik ole tükike kultuurilugu!)

Kõik viis oratooriumi tervikettekannet aastate jooksul siinmail on läinud täissaali- le, ovatsioonirikkalt, esitajate ja kuulajate suure kaasaelamisega ning alati “Sanctuse” kordamisega. Kultuurisündmusena, ikka rahva püsti seistes. Samasugusest menust kõnelevad nii meenutused kui ka meedia välismaal toimunud ettekannete kohta. Ka aastal 2003 Peterburis.

Oratoorium koosneb viiest pildist ja 38 numbrist. Esinejaid – soliste, koori, suurt orkestrit – on kokku 350 inimese ringis. Teost täies mahus võrdselt kõrgel tasemel ette kanda oleks ideaal, mille poole iga koosseis pürib. Nii ka seekordne koosseis. See puudutab just suure segakoori, professionaalse oratooriumikoori küsimust. “Habemega jutt”, et pärast Eesti Televisiooni ja Raadio segakoori laalisatmist tuleb Eestis hakkama saada kas Läti kooride või projektkooridega ning iga kord taas nullist alustada, jääb hüüdjaks hääleks kõrbes. Ja veel oli kahju – oletan, et ka rahval, kõigil korraldajatel ja esinejatel, Neeme Järvi kaasa arvatud –, et ei president ega juhtivad poliitikud adunud Estonia kontserdisaali sündmuse väarikust ja kultuurilist väärtust.

Rõhutasin teose monumentaalsust ja kollektiivi suurust, mõistes, et kõik saab õnnestuda vaid siis, kui kõikide osaliste professionaalne 0-tase on kõrge. Teos on ERSO-le tuttav ja hästi omandatud. Väga hea vokaalkultuuri ning stiilitunnetusega olid poistekoori numbrid, näiteks keerulise helikeelega nr 35 ja superilus nr 17 koos suure koori altidega. Kammerkoor Voces Micalesse pakkus kohati väga kauneid hetki, sealsamas aga maadlesid naishääled kõrge tessituuriga, mis läks kätte kiledaks. Sama mure tabas ka oratooriumikoori sopraneid. Ent ikkagi on igati mõistetav Neeme Järvi rahulolu, et orkester ja koorid olid hästi ette valmistunud.

Kõige nõrgemaks lüliks jäid seekord solistid, eriti nende ansamblid, mis häälte liiga suure *vibrato* tõttu kõlasid mustalt. Kui Juhan Tralla tuli laitmatult toime oma tenoripartiiga, olles eriti soolonumbrites ja repliikides ilmekas, musikaalne ja vaba, siis nimitegelase Joonase rollis oleks küll tahtnud kuulda sügavamat häält, puhtamat intoneerimist ja muusikanumbrite suuremat mõistmist-mõtestamist. Võib-olla polnud Rauno Elp ehk päris õige valik või tal lihtsalt ei olnud seekord parim vorm. Siiski oli ka temal üsna kordaläinud numbreid, näi-

teks kooriga nr 3 ja nr 13, kus solist vaid *fortissimo*’s pisut “üle viskas”. Merle Silmato on kauni ja kandva häälega laulja, ent tema partii oli väike ja sealjuures peajasjalikult ansamblites. Arvan, et Pille Lill ei vaja kiidusõnu ega taha mööndusi, kuid vähene proovide hulk ja eriti ajapuudusel proovita jäänud viies pilt nõudsid talt küll erakordset vaprust ja kindlust. Imetlesin tema sissesseelamist, artistlikult veenvat ülesastumist ja head diktsiooni. Tegelikult – koorid kaasa arvatud, oli Pille Lill ainus, kellel ka sõnad selgelt kuuldavaks said.

Ent pisiasjad, isegi intonatsiooniküsimused ja muud häirivad tegurid, muutusid selle ettekande jooksul tühiseks, sest suur muusikaline sõnum, harduse ja imetluse sõnum, toimis kui imeväel. Publik ei olnud nn staatusekontsertide oma, väga palju oli kõikide erialade kultuuriinimesi. Sellistel õhtutel tekib kuulajates eriline ühtekuuluvustunne, teadmine, et ka meie eesti muusika on väarikas ja ülev ja me ei häbene seda oma hingele mõjuda lasta.

Neeme Järvi on “Joonase lähetamist” juhatanud palju. Tema seekordne lähene mine oli filosoofiliselt ehk üks sügavamaid. See eriline, “aega-küll” helidel toimida laskev nauding, see on tõenäoliselt ka tagasiside healt publikult, kes ei pea teost liiga pikaks. Ridamisi oli vaimustavalt peenelt, filigraanselt viimistletud numbreid (nr-d 10, 11, 12, koorifuuga, orkestriintermetsod jne). Välja löi ka pisut neemelikult vallatu väline dirigendiartistlikkus, näiteks nr-tes 25, 27, 29 patuste niinivelaste koorides. Osadevahelise kontrastsuse väljamängimine oli reljefne. Teose terviku kujundamine, vahelukminatsioonide paras doseerimine, pinge järkjärguline tõstmine dramaatilistes numbrites; koorifuugades kogu Tobiase muusika geniaalsuse imeline äratundmine ja kuulajani toomine – kõiges võis tajuda niihästi dirigendi kogemust kui ikka ja taas avastuslikku ka tema enda jaoks, mida Suur Muusika endas ju lõputult kätkeb.

Klassikaraadio vahendas kontserdi sarjas “Nordic Baltic Concert Season” ka Euroopa riikidele.

PS: Rudolf Tobiase oratooriumi “Joonase lähetamine” partituur lähetati kingitusena Vatikani, kus paavst Benedictus XVI selle tänuavaldusega vastu võttis.

ELU ELAMUS

DAVID VSEVIOV
ajaloolane

Millegipärast tuli pikemalt mõtlemata meelde “juhtum” 1960. aastate teisest poolest, Käsmu kirikust, kuuhu sulgusime koos tänase Moskva konservatooriumi professori Mihhail Saponoviga oma töid tege ma. Mina lugesin, pliiats käes, Josephus Flaviust ja tema tegeles oreli taga Corelli *concerto grosso*’ga. Mäletan, et oli hea olla.

Videvikuaja laulud aitasid kiigata endasse ja aega

MARGUS HAAV

kultuuriajakirjanik

Hingedekuu keskpaiku liikus vaikselt, suurema kisa ja kärata Viljandist Tallinna kosutav pärimuslaulu iluaeg "Videvikuaja laulud", mis pakkus, nagu lubatud, hubast äraolemist koos õpitubade, kontsertide ja filmidega ning õhutas meeles pidama algupärast ja pärimuslikku rahvalaulukultuuri. Festivali peamise eestvedaja, Arhailise Meestelaulu Seltsi ühe ninamehe Lauri Õunapuu lubatu sai teoks. Sai vaadata nii enda sisse kui ka ajas tagasi. Enamasti tasuta asju ei ole, muusikat ammugi mitte, ent vaiksesse ja tumedasse hingedeagega rihitud iluaaja kõigile üritustele oli tõepoolest sissepääs prii. Parimad asjad maailmas pididki tasuta olema.

Novembrikuu esimese neljapäeva õhtu Viljandis oli külm ja karge. Lund veel ei olnud, kuid hingeõhk joonistus soojaks auru-pilveks ja tulede säras Pärimusmuusika Aida poole tõttajad kiskusid mantlihõlmu koomale. Natuke üllataval kombel oli aida väike saal kuulajaid täis, korraldajad kandsid kikivarvul lisatoole juurde. Lavale sammus reipa kõnniga neli setu meeskoori Liinatsuraq liiget, kes armastavad peale rahvalaulu ka vanamuusikat. Kollektiiv Ütsiotsõ kogunes umbes nelja aasta eest ning selles laulavad Urmas Kalla, Andreas Kalkun, Lauri Sommer ja Kaspar Kolk, terase pilguga ja igati pilkupüüdvalt isikupärased natuurid. Nende muusika kõlab omalaadselt, harvakuuldavalt ning muljetavaldavalt iidset. See on nii vana, et mõjub uuena. Küsin hiljem Lauri Sommerilt igaks juhaks üle ja tõesti, ongi nii. Nad esitavad autentset pärimust, mida suures osas seitsekümmend ja rohkemgi aastat enam traditsiooniliselt lauldud pole. Ma ei ole kindel, kui paljud saalisolijad sõnu mõistsid, ent laulude omalaadne tonaalsus ja rütm hakkasid üsna pea tööle, lükkasid sõbralikult kõrvale keelebarjääri ja mõjusid lõppkokkuvõttes sõnulsetamatult hüpnootiliselt.

Vahva on vaadata, et Ütsiotsõ lugude järjestus oli üles tähendatud vanale ümbrikule, mida mälu värskendamiseks vajadusel põuest välja võeti. Lauri Sommer räägib hiljem, et teda paelub setu rahvalaulu juures eriti selle unikaalne mitmekülgsus ja rütmi. Niisamuti ka improviseerimise võimalus, kui oled juba sellesse süsteemi sisse saanud. Ka fantaasialennata lastes juhitud Ütsiotsõ sellest, mida mehed, kel on selja taga peaaegu kümnend Lõuna-Eesti asjade laulmist siseimas õigeks peavad. Ma ei ole kindel, kuidas nad plaadilt kõlaksid, aga laval ja otse on elamus garanteeritud.

Õhtu järgmise ja ühtlasi peamise esineja, Iirimaalt Fermanagh' maakonnast pärit Rosie Stewarti repertuaaris on nii kaheksa kui ka kahekümne aasta vanuseid laule. Selle toreda daami repertuaar pärineb tema isalt Packie McKeaneylt, kellelt ta laule kuulmise järgi õppis. Stewart on Inglismaa ja Iiri folgifestivalidel nõutud laulja ja töötubade eestvedaja. Paljud tema õpilased on kodumaal juba hinnatud lauljad. Kõige selle juures on Rosie Stewart endiselt tagasihoidlik naine, kes töötab Enniskillenis kaubamajas ja peab koos oma mehega Kiltyclogheris trahterit. Enesekindlal sammul lavale astuv Rosie näebki välja nii, et suudab laulda kõige hingekriipivamaid iiri ballaade, aga vajadusel ka Kiltyclogheris trahteris mõnel lõugaval punapäisel tätoveeritud dokimadrusel kraest kinni krabada ja ta värske õhu kätte toimetada. Punapäine, rohelisse rõivastatud Rosie on oma tikitud

Rosie Stewart laulab traditsioonilisi iiri laule inglise keeles.

FOTO MARGUS HAAV

sussikestega nagu iiri ballaadiramatu illustatsioonilt välja libisenud. Eesti karmis kliimas nohu saanuna vabandab ta ette ja taha. Olen varem näinud ühe tema kontserdi salvestust ja seetõttu on võrdlusmoment olemas – nohune hääl kõlab mingis mõttes isegi huvitavamalt.

Mõned puritaanid hindavad inimesi hariduse järgi, otsekui oleks kroonudiplom alati oskuste ja talendi kinnitus. Rosie Stewartil pole kübetki akadeemilist koolitust, ometi on ta ehedam kui enamik diplomaide täis kleebitud primadonnasid. Tema kuulamine pole lihtne ja lõbus, kuigi repertuaaris on ka humoristlikke palu. Rosie Stewarti ehedus kerkib eriti hästi esile pikkades ja nukrates ballaadides, nii sajandite-tagustes kui ka värskemates, mis kõnelevad Belfasti tänavail surma külvanud kuulipildujaist. Täita suur ruum pelgalt oma isiksuse ja vokaaliga on anne, mida pole paljudele antud. Üks kuulajanna tunnistas pärast kontserti, et Rosie laulud on nagu merelaine loksumine, mis meenutab vanu asju ja lugusid.

Õpitoas huvilisi juhendanud ning kontsertidega üles astunud Rosie Stewartit peetakse üheks väljapaistvamaks iiri pärimuslaulukuks. Tema eriline hää ja laulmisstiil, pikkade kurbade ballaadide dramaatiline intensiivsus ning kelm mõnutunne ja siirus, mida ta iseäranis naljalauludesse põimib, on võitnud iiri laulu huviliste südameid mitmel pool maailmas.

Rosie Stewart, rääkige palun, kuidas te muusika juurde sattusite.

Olen publiku ees üles astunud juba ajast, mil olin üheksa-aastane. Siis ei esitanud ma küll üksnes rahvalaule, vaid ka muud. Minu peres on alati lauldud. Olen üks kümnest lapsest ning me kõik laulsime. Mu isa oli tuntud kui väga hea laulja ja tantsija. Koos meiega elas isapoolne vanaisa ja meil käis palju külalisi. Meil ei olnud elektrit, seega ei saanud me televiisorit vaadata ja pidime ise oma meelt lahutama. Laulmine oli meie elu igapäevane osa.

Kuidas te oma repertuaari valite?

Harilikult valin ma laule meloodia järgi. Iiri rahvalaulud võivad olla hästi detailirikka meloodiaga, nii et nootide graatsia lausa paitab kõrva. Ent loomulikult jutustab enamik lauludest mingi loo, ka sõnad on väga tähtsad.

Kui vanad laulud teie repertuaaris on?

Laulud, mida ma esitan, on enamasti pärit 18. ja 19. sajandist. Samas on praegugi suurepäraseid laulukirjutajaid, kes komponeerivad traditsioonilises stiilis, ja ma olen oma repertuaari ka mõne sellise laulu võtnud.

Mis teeb teile iiri folgi südamelähedaseks?

Mulle meeldib laulda laule ja rääkida lugusid, mis on pärit mu esiisadelt. On väga palju inimesi, kes hindavad tänapäevast muusikat. Minu arvates on sama tähtis hoida elus vanu laule.

Te laulate inglise, mitte iiri keeles.

Olen sündinud Põhja-Iirimaal ja elan seal praegugi. Seetõttu pole iiri keel saanud mu põhikeeleks. Iiri keeles lauljaid kutsutakse *sean nos*, mis tähendab sõna-sõnalt "vanas stiilis". Mina olen lauljanna, kes laulab traditsioonilisi iiri laule inglise keeles.

Teile meeldib korraldada töötubasid koos noortega.

Ma tõesti naudin seda. See annab mulle võimaluse julgustada ka teisi meie imeilusaid laule laulma.

Mulle meeldib rahvalaulukultuuri tutvustada, aga eelkõige ma lihtsalt imetlen seda. Aastate jooksul olen leidnud tänu sellele, et kõik oskavad laulda, suurepäraseid sõpru.

Troopikapalavus lumevaiba all

JOOSEP SANG

On imetore, et 20.–23. novembrini toimunud brasiilia muusika festivali "Tallinn Winter Tropics" ajaks rullis Lumeeit Tallinnas lahti oma valge vaiba. Kontrast siia saabunud brasiilia muusikute palavate rütmide ning meie uhke talvemaastiku vahel poleks saanud olla suurem. Esmakordselt korraldatud festival pakkus suurepäraselt valikut oma kodumaal väga tuntud, kuid meil peaaegu tundmatutelt muusikutelt, kelleks olid sambalaulu diiva Elza Soares, löökpillimängija Ramiro Musotto ning ansambliid Farofa Carioca ja Forro in the Dark, aga ka DJd, tantsijad ja *capoeira*-harrastajad. Järgnevalt veidi muljeid 21. novembril Club von Überblingenis toimunud festivali kõige esinduslikumalt kontserdilt.

Õhtu avaesineja oli Eestis endale kodu loonud noor lauljatar Denise Fontoura, kes esines eesti muusikutest koosneva bändi saatel. Hiljuti loodud kollektiiv väärib lausa superbändi nime, sest trummar Tanel Rubenist, trombonist Eduard Akulinist, klahvpillimängijast Raun Juurikast ja teistest meie tuntud jazzinimedest koosnev ansambel varustas lauljatar brasiilia maiguga *soul*-ja *funk*-muusika erakordselt tõhuga taustaga. Denise ja bändi kitarrist Jei Virunurm on toonud meie muusikaelu turgutavaid impulsse väljastpoolt, sellest ka seitsmeliikmelise ansambli värske ja haarav kõla.

"*Música brasileira é uma festa*" (brasiilia muusika on pidu), ütles AK kultuuriuudistele festivali peakülaline Elza Soares. Ansambel Farofa Carioca, tõeliselt tuntud bänd terves Brasiilias, teeb kõige ehtsamat peomuusikat, kus saavad kokku linnanoorte lemmik *baile funk* (brasiilia kõnepruugis tuntud paremini kui *funk carioca*), *reggae*, *samba* ning mitmed teised komponendid. Bänd, kust kerkis esile suurepärase Seu Jorge ja mille praegune vokalist on nakatavate lavamaaneriidega Mario Broder, esines nii oma lugudega kui ka Elza Soares taustaansambli rollis. Kui väärikas vanuses Soares laulis oma hitte, nagu "Mas que nada", siis ilma temata pakkus Farofa Carioca kaaskiskuvat peomuusikat, mis tõmbas visalt, kuid vääramatult "käima" ka põhjamaise, talvise temperamendiga eestlased.

Lauljatar Denise Fontoura on leidnud Eestis teise kodu.

FOTO JIRI STEJSKY STEJSKAL

Puhkpilliteoseid eesti muusika kullafondist

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Rahvusoooper Estonia puhkpillikvintett koosseisus Neeme Punder (flööt), Olev Ainomäe (oboe), Vahur Vurm (klarnet), Kristjan Kungla (fagott), Rait Erikson (metsasarv) ja Annaliisa Pillak (metsosopran) 14. novembril Mederi saalis.

Päris julgustükk on alustada pretensioonikat kontserditsükli "Eesti muusika kullafond", olgu siis Eesti Vabariigi juubeliaasta või mitte. Kui see hõlmanuks kaksteist kontserti, iga kuu üks, või koguni 52 kontserti – ikkagi suudetaks pakkuda vaid piisakesest merest. Kuid olgem tänulikud selle hooaja kuue kontserdi eest, pealegi on need kõik planeeritud kordusettekannete erinevates linnades, Tartus, Jõhvis ja väiksemateski kohtades. Ainult et selle tsükli kammerkontserte ei ole küll piisavalt reklaamitud, millest on kahju.

Kuulates kahetsesin oma südames, et ei teinud koos esinejatega kaasa reisi Kiili ja Jõhvi, kus eelnevatel päevadel sama kava mängiti. Siis oleksid muljed mitte nii emotsionaalselt esmased ja mõni neist neljast teosest oleks ka sügavama mõistmise leidnud. See puudutab just Evald Vainu (1915–1970) Puhkpillikvintetti nr 1 aastast 1969. Minu kõrv täheldas siin kõlalisel ja ka kontseptsioonilt Šostakovitši muusikamaailmade mõjusid. Vahest ehk ülepingsutatultki. Puhtaid kõlasid sellelt teoselt oodata oleks asjatu, küll aga on Vain tugev drama-

turg, mida interpretide esitus ka väga hästi esile tõi. Tähelepanu ei saanud hetkekski hajuda, meeldis see siis või mitte. Kujundite, so muusikaliste mõtete leidlikkus ja kohati lausa kaunid pillide soololoigud tekitasid igatsuse: oleks neid ometi rohkem! Ega tänuväärne ei olnud ka selle teose esitamine avaloona, eks publikki vaja sisseelamiseks pisut aega ja "soojendust". Rohkem abi oleks kuulaja oodanud ka kavalehelt, mis jäi vägagi entsüklopeediliseks. Et Evald Vainu näol oli meil tegemist mitmekülgset andeka instrumentalisti ja heliloojaga, kelle loominguline käekiri just tõsisel žanris ei jõudnud tema 55 eluaasta jooksul päris välja kujuneda, see tõdemus sai küll selgeks.

Mati Kuulberg (1947–2001) pühendas oma Puhkpillikvinteti (1972) Jaan Tamme nimelise puhkpillikvinteti 30. aastapäevale ja kindlustas ühtlasi ka teose korduva ettekandmise paljudes riikides. Kolmeosaline helitöö on järginud klassikalist kiire-aeglane-kiire ülesehitust. Kiired osad kannavad aktiivse edasipürgimise meeleolusid, seal on leidlikke tämbriahendusi ja kergelt rahvamuusikalise kui ka polüfoonilise arenduse sugemeid. Kaunilt kõlav aeglane osa pakkus eriti flöödile lahedalt musitseerimisvõimalusi ja -rõõmu, ja sama kaunid ning väga originaalselt leidlikud olid kõikvõimalikud duode polüfoonilised arendused. Kuulbergi kvinteti teine osa oli üks kontserdi emotsionaalseid kõrghetki. Kogu teoses mängiski "esimest viulit" flööt. See

on ka mõistetav – oli ju flööt Mati Kuulbergi oma pill, mida ta tundis ja armastas.

Veljo Tormise rahvalaulu- ja luulealine kolmest laulust koosnev tsükkel "Kurvameelsed laulud" (1979) metsosopranile ja kvintetile oli nii publiku kui ka helilooja arvates hästi õnnestunud. Annaliisa Pillak on tõeliselt kauni häälega. Tema esitus oli lihtne, ta tajus teose sisulis-muusikalist pinget ning koosmäng ansambliga, milles vokaal oli kui üks instrumentidamber, oli väga hea. Mederi saal jääb aga väikeseks isegi sellise koosluse täis-*fortissimo* jaoks ja mõnel hetkel hakkas kvintett solisti varjutama. Üldmulje oli aga väga hea.

Kontserdi lõpetas Lepo Sumera (1950–2000) "Mäng" (1976), mis on samuti Jaan Tamme nimelisele puhkpillikvintetile kirjutatud. See teos tõi Sumera vaimu ja vaimuse selleks hetkeks meie keskele. "Mäng" on nagu humoorikas teatritükk, kus astuvad üles persoonid – pillid. Nende "monoloogid, dialoogid ja misantseenid" on tulvil leidlikkust igas muusika aspektis. Ma ei kujuta ette, kuidas "lavastaksid" seda "Mängu" väiksema kogemusega pillimehed! Sel õhtul oli Mederi saalis aga Meistrite ansambel ja tulemus ülimalt nauditav.

On lohutav mõelda, et kaks aastakümnet (1959–1979) tegutsenud Jaan Tamme nimelise puhkpillikvinteti traditsioon on elus ja Rahvusoooper Estonia puhkpillikvinteti suurepärase kätes.

Marko Martin mängis Mederi saalis

Muljeid ja mõttepudemeid

VIRVE NORMET

muusikaajakirjanik

Mis toob lausvihmasel päeval kuulaja kammersaali noore pianisti kontserdile? Seekord pool-sada kuulajat Mederi saali, ülekaalukalt pianistid-klaveripedagoogid, sekka mõni üliõpilane. Läbilõikes on see meie tavaline kammerkontsertide n-ö esineja-erialane publik.

Marko Martini seekordne Liszti-kava töötas pianistlikku tulevärki (siia juurde tasuks kindlasti lugeda 28. novembri Sirkist Nele-Eva Steinfeldi väga head ja põhjalikku Liszti-keskset arvustust!). Pianistid hindavad Liszti klaverimuusikat väga kõrgelt, sest see võimaldab end niihästi avada kui ka muljet jätta. Ideaalis on selle orkestraalne kõlavõimsus lööv, lausa füüsiliselt toimiv. Liszt mõtles, tundis ja tundles klaveri kaudu. Seda helilooja vitaalsust, ehedat ELU suudavad kontserdil välja mängida aga vähesed. Domineerima kipub tehnika, virtuositeet, sportlik manuaalne suutlikkus. Vahel tekib mulje, nagu virtuoossus ja intellektuaalsus välistaksid teineteist...

Mederi saalis ei tohiks Liszti klaverimuusikat mängida! See saal on intiimsema kammermuusika, klavessiini, kitarr, keelpillide ja vokalistide saal. Siin jookseb orkestraalne, võimas helimass kokku peaaegu mürataoliselt kaoseks. Interpreedi taotlused ei jõua kuulajani, kes imetledes vaatab vaid sõrmejooksu (piki seinu toolide paigutuse juures pealegi esinejale väga lähedalt). Ent interpreet ise, mängitavasse süvenenud, ei pruugi seda vastuolu isegi tabada. Kurb juhus...

Kõik eelöeldu mängis omajagu kaasa ka Marko Martini kontserdil. Kõrva häiritvat oli nii palju, et pianisti, kui kõrgelt hin-

Marko Martin mängis Mederi saalis Liszti "Rännuaastaid".

FOTO SIGRID KUULMANN

natud kunstniku tegelik võimekus oli pigem aimatav kui otseselt kuuldav. Liszti Šveitsi rännak viis meid Marko Martini kaudu tegelikult üheksa erineva muusikalise maalingu juurde, milleks olid "Wilhelm Telli kabel", "Wallenstadti järvel", "Pastoraal", "Allika kaldal", "Äikesetorm", "Obermanni org", "Ekloog" (ehk dialoogiline karjaselaul), "Koduigatsus" ja "Genfi kellad". Oli monumentaalsust ja heroilisust, marulist äikeseilma ja lüürilisi looduspilte, sisekaemust ja igatsushetki. Tunnine kontsert kulges *attacca*, tervikuks vormituna. Martini vormitaju on laitmatu ja teosesse "sisse kirjutatud" meeleolukontrastid joonistused kaunilt välja. Akustiliselt olidki mõjule pääsemiseks parimad eeldused lü-

rilistel osadel. Marko Martin on muusikatunnetuselt noor ja romantiline. Muretu virtuoossusega valdab ta lisztilikku faktuur, paljukihelist muusikavoogu, valitsedes seda elegantselt ja kindlalt nii *forte's* kui ka *piano's*. Jõulisus, sõrmeosavus ja ratsionaalsus on väga mehelikud mänguomadused, mis Liszti muusika puhul kindla peale töötavad. Ka lisapalana mängitud Rigoletto parafras jäi samale lainele ja kunstniku leivanumbrina demonstreeris just seda, mida vaja: kontsertpianisti võimekust, mänglevat artistlikkust ja võlvust. Ja publik oligi võlutud! Mõtlev ja kuulav inimene teeb rõõmus olles meelsasti mõõndusi (akustika!) ja on ilusa muusikaõhtu eest tänulik.

Gustav Ernesaks. Mu isamaa on minu arm. Eesti Rahvusmeeskoor.

Eesti Rahvusmeeskoor

Laulutaat Gustav Ernesaks sajanda sünniaastapäeva puhul on Eesti Rahvusmeeskoor välja andnud plaadi maestro meeskooriloomingust, kus on kokku kakskümmend neli laulu. Hoolikalt koostatud kava (kunstiline juht Olev Oja) mõjub teraviklikult, andes läbilõike Ernesaksa meeskooriloomingust aastatest 1933–1979. Laulud on järjestatud loomise järjekorras, erandiks vaid lõpus maestro elutöö kroonina kõlav “Mu isamaa on minu arm” (juhatab Eri Klas). Koos avalauluga, milleks on noore Ernesaksa esimehe menulugu “Hakkame, mehed, minema” autori enda juhatusel, loob see plaadile värika raami. 1973. aastal üles võetud avalaul ongi ainuke arhiivisalvestus, kus Ernesaksa-aegne RAM kõlab täies hiilguses; muu laulukraam on salvestatud 2008. aasta esimesel poolal. Vana ja uue RAMi kõla võrdlus annab põhjust uhkust tunda, et Ernesaksa asutatud koor on alles kui tegus, professionaalne ja hästi kõlav meeskoor. Kava juhatavad kuus dirigenti, kõik kas Ernesaksa õpilased, RAMi endised või audirigendid: Kuno Areng, Uno Järvela, Eri Klas, Olev Oja, Ants Soots ja Ants Üleoja.

Kõlapildist kuulub erinevaid interpretatsioone. Mõne loo muuseumlikult õõnes kõla ei suuda varjutada plaadi üldiselt kaunist kõlapilti, kus kuuleme ernesaksalikku tundlikku lüürikat ja hingevärinat, pikka hingamist ja rahulikku välja laulmist, huumorit ja särtsu, rõõmurõkatusi ja valulist mõtisklust, filosoofilist sügavust – seda kõike tänapäeva laulumehetunnetuses. Erne-

saks kasutas eesti luuletajate väärttekste (Under, Visnapuu, Barbarus, Merilaas, Smuul, Vaarandi, Liiv, Suuman, Koidula jt) ja rahvaluulet. Pool plaadil olevatest lauludest on Ernesaksa kullafondist: “Mu isamaa on minu arm”, “Hakkame, mehed, minema”, “Sireli, kas mul õnne?”, “Päike vajus pärnapuule”, “Õhtu rannas”, “Näärisokk”, “Mind kutsuti pulma”, laulud süidist “Kuidas kalamehed elavad”, “Lauliku talveüksindus”, “Kutse”, “Jaanid käes” (“Õlletegu”), “Veart kellad”. Vähem on tuntud Ernesaksa üks viimaseid laule “Sibeliusse ausamba ja lamil”, laulva revolutsiooni ajal meeskooride repertuaari jõudnud “Eesti olema peab vaba” (“Jüriöö marss”) või “Sõduri lohotus” (“Ränakulaul”). Ernesaksa seni tundmatust loomingsügavikust on välja toodud “Laul kevadest”, “Purikas”, “Vanade kaptenite kalmudel” – tõelised pärlid! Plaadibukletis on Leida-Tiia Järgi põhjalik kirjutis Gustav Ernesaksast ja laulutekstid. Kaunilt kujundatud bukleti rosin on aga Ernesaksa enda käega visandatud autoportree koos autogrammiga.

KERSTI INNO
Klassikaraadio toimetaja

Vaikivad meeleolud. Eduard Oja.

Estonian Classics EC001

Eduard Oja on jäänud meie muusikaajalukku kui metsade keskelt võrsunud muusikageenius, kes jõudis neljakümne viie eluaasta jooksul kirjutada palju, kiiresti ja kergelt. Ta pälvis mitu muusikaauhinda, avaldas huvitavaid arvustusi ja muusikaalaseid esseesid ning tegutses muusikaõpetaja ja koorijuhina. Samas hävis palju selle saatuse vöö-

raslapse loomingu sõjatules ja muudelgi asjaoludel. Oja loomingu- list potentsiaali hinnati võrdseks Tubina omaga, kuid ta iseloomus puudus see terrasüdamik, mis võimaldab areneda ja oma teel püsida. Mitmed Oja teosed on kujunenud klassikaks (“Ilupoeem”, “Aeliita süit” jt), ent peaaegu üldse ei tunta tema traagilisi, sisutihedaid laule ega ka monumentaalset klaverikvintetti. Heliplaat “Vaikivad meeleolud” kahandab mõnevõrra seda võlga, koondades ettekandeid aastatest 1984–2006.

Kolmeosaline nimiteos “Vaikivad meeleolud” ja neljaosaline “Sugestioonid” klaverile (esitaja Vardo Rumessen) ning “Aeliita süit” (Urmas Vulp ja Vardo Rumessen) on loodud veel noore mehe poolt, peegeldades helilooja romantilist külge, tema lüürikat ja melanhooliat. Mõni aasta hiljem (1933–1934) loodud kolm soololaulu (laulab Ivo Kuusk) on tunduvalt dramaatilisemad. Huvitav nii koosseisu, helikeele kui ka meeleloole poolest on kvartett “Talveõine” sopranile ja klaveritriole (Maaja Rumessen, Vardo Rumessen, Urmas Vulp ja Teet Järvi). Teet Järvi ja Vardo Rumesseni esitatud “Ajatriilooogia” oma osadega “Elu”, “Ilgavik” ja “Tänapäev” pürib filosoofilise mõttearenduse poole. CD, aga võibolla ka kogu Oja säilinud kammerloomingu kulminatsiooniks on Klaverikvintett (1935). Kuulaja jaoks väheoluline, kuid teoreetikutele (näiteks Mart Humalale) põnevust pakkuv on teose alusreaks olev Oja välja mõeldud nn suurgamma, mis annab helikeelele sumeda koloriidi. Kõigi teoste salvestused on täpselt dateeritud, au tuleb anda helirežissöör Maido Maadikule, kes on erinevast ajast pärit salvestised kõlaliselt ühtlustanud. Plaat kõidab pilku ka väliselt. Kunstnik Tiina Sildre on pannud noore Eduard Oja sügavtõsise silmavaatega portree kõnelema – see on vaikivate meeleolude muusika.

VRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Kohtumistund. Hedvig Hanson.

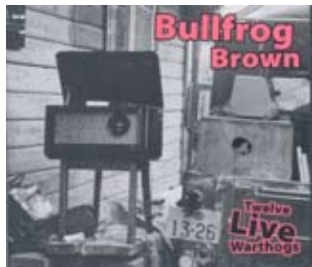
Music Maker OÜ KUULA004

Viimasel ajal on paljud mitteameerika jazzmuusikud pöördunud oma keelse ja omamaise muusika varasalve poole. Põhjus on arusaadav – sajandi jooksul on American Songbook'i standardrepertuaari nii innukalt salvestatud, et on tekkinud teatav tüdimus. Ehkki alati jääb võimalus, et parimad tõlgendused jazzillemmiklauludest, nagu “My Funny Valentine” või “Pennies from Heaven”, on veel plaadistamata, on üks meie aja märke see, et otsitakse uusi jazzistandardeid. Seda teeb oma uuel plaadil (taas) ka Hedvig Hanson, seades ritta kammerlikud tõlgendused sellistest lugudest nagu Naissoo “Palus pohli punetab”, Ehala “Põlev puu”, Ojakäärü “Sõnad tuulde”, Kappeli “Kohtumistund” jt. Albumil on ka neli Hedvigi enda laulu.

Hedvig Hanson on ainus eesti jazzilaulja, kes on üht-teist saavutanud ka rahvusvahelisel areenil. On üllatav (kuid ka lugupidamist väärt), et ta pole püüdnud laia auditooriumi soove aimates selle “turuga edasi töötada”, kui kasutada ärimeheliksikat, vaid annab plaate välja ise ja eestikeelse muusikaga. Oma rida ajades võib publikuring ju kitsam olla, kuid need, kel kõrvad lahti, leiavad üles ka selle muusika ja tee ta südamesse. Väljenduslaadilt on “Kohtumistund” akustiline, intiimne jazziplaat, samas võttes nagu Hedvigi viimased salvestused ja etteasted. Tugevas saateansambliks annavad tooni Andre Maakeri akustiline kitarr, Kristjan Randalu paiguti tulisemaid sõoste pakkuv klaver ning Siim Aimla saksofoni- ja flöödimäng. Neile on lisatud Soomes salvestatud Abdissa “Mamba” Assefa

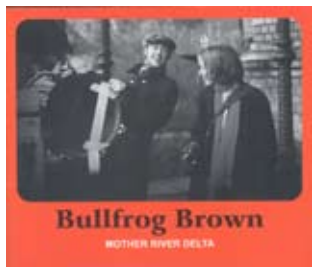
löökpillid ning Jukka Eskola trompeti-soolod. Kuigi akustilises jazzis ei saa sellist ülelahe-kaugekõnede teel toimuvat “koostööd” ideaaliks pidada, on tulemusel siiski nauditav tervik.

JOOSEP SANG

Mother River Delta. Bullfrog Brown.

KWAQ Records KWAQ0801

Twelve Live Warthogs. Bullfrog Brown.

KWAQ Records KWAQ0802

Eesti kõige kuulsam bluusibänd andis 2008. aastal võimsa etteaste kahe uue ja suurepärase albumiga. Bullfrog Browni koosseisus toimus seoses kauaaegse suupillimängija Üllar Kärdi lahkumisega oluline muutus ning ansambel jätkas duona, kuhu kuuluvad Alar Kriisa vokaalil ning Andres Roots kitarri. Siiski on kõik oma olemuselt endine, kui mitte paremgi, kahel järelejäänud liikmel on nüüd rohkem vabadust jämmida ja ühendada oma jõud teiste muusikutega, nagu briti suupillimängija Steve Lury või šotlane Dave Arcari.

“Mother River Delta” on kahekümnesse minutisse koondatud stuudioalbum, millel noored andekad eesti bluusimehed Alar ja Andres asuvad kohe asja kallale, mängides toore, liigsete kaunistusteta sound’iga deltabluusi. Nad teavad,

mida nad tahavad kuuldavale tuua, ja teevad seda aega viitmata. Alari murtud hääl kõlab, justkui ta oleks sündinud bluuksi laulma, ning Andres valdab oma kitarri meisterlikult. Tegemist pole hiljuti loodud lauludega. Suurepärase sissejuhatus “Nobody the Skull” on aastast 1996 ja ülejäänud laulud on loodud viimase kümnendi jooksul. Järgmises loos (“Special Rider”) on kaasakiskuv kitarri riff, mis sunnib kuulaja kindlasti jalgu liigutama ning juhib ta pala “30” juurde. See mõru teksti ning suurepärase muusikalise gradatsiooniga rada on mu lemmiklugu plaadil. Teises pooles albumi intensiivsus veidi väheneb, kuid lõpuluugu “Rain” on kindlasti parim, luues rahunenud muusikalise atmosfääri, mis viib kuulaja Mississippideltasse. Sõnum, mida plaat kannab, on ilmne. Kui varasem “Snakes and Devils” püüdis laiema publikut rõõmustada, siis nüüd tahavad poisid näidata, et nad ei hooli muust kui vaid sellest, et mängida muusikat, mida nad armastavad. See on juurte (ja sisuga) deltabluus. “Mother River Delta” anti välja aprillis, mil ansambel esines Londoni lavadel. Kui teil veel pole seda plaati, ärge raisake uut aastat oodates aega ning hankige see endale kohe.

Peale selle albumi on teil võimalus kuulata ka Bullfrogi uut ametlikku kontsert-bootleg’i, mis on just turule jõudnud. “Twelve Live Warthogs” sisaldab kuut rada, mis on salvestatud tänava juunis Tartus Tampere Majas, ning veel kuut, mis on üles võetud detsembris Tartu klubis Trehv. Plaat on suurepärase kogumik lauludest, mis annavad hea pildi sellest, kuidas bänd kontserdil kõlab. Alar, pisike arglik kuju, nagu ta on, muutub mikrofonis hoides täielikult, justkui oleks ta soov olla eesti bluuksi-scene’i doktor Jekyll ja mister Hyde. Võimsad tunnused, nagu “Build me a Statue”, “Phantom Menace” või “Snakes Were Gettin’”, kõlavad paremini kui kunagi varem; erilise üllatuse pakub lõpuluugu “Papa Wolf”. Kes ütles, et bluuks on surnud? Bullfrog Browni muusika sunnib hea viski juures vana kaotatud armastuse üle mõtisklema. Lõpuks – *it’s all about the blues.*

ANTONIO DIAZ
muusikajakirjanik

Snatsit Some Si Si. Pastacas.

Kohvirecords KREC 015CD

“Snatsit Some Si-Si” on kirju ja eklektiline, nagu üks remikse ja kaverid sisaldav plaat sageli. “Puder ja kapsad”, ütleb Pastacas ehk Ramo Teder ise. CDI on salvestused aastatest 1998–2008, algallikateks Veljo Tormis (“Röntyskaproov” tsükli “Ingerimaa õhtud” ühe osa ainetel), Jaan Tättel (“Läbi akna”), Jääboiler (“Pruun ter ter”, originaalis “Pruun teater”), Mari Kalkun (“Priidu laul”), Bizarre, Dolm, Boards of Canada, Kago, Pia Fraus, Uni, Galaktlan jt, aga ka Pastaca enda poolt varem loodu. Loetelust nähtub, millisesse muusikalisse ja vaimsesse ruumi Pastacas end paigutab – põlveotsaelektronika, sõprusingi-folk, kunsti ja teatud esteetiliste (kui soovite, ka eetiliste) tööekspidamiste taustal ette võetud katsetused ja kulgemised heliiruumis. Elektroonilistes lugudes on lo-fi ja sofistikeeritud kõlad kenas tasakaalus, akustilised folgilood on otsekohe- sed, täiuslikud vaatamata produktiooni ja esituse ebatäiususele (või pigem just selle tõttu).

Et Pastacas on tuntud ka kunstnikuna, on tema plaadikujundus omaette huviväärsus. Seda tegelikult suurt polegi – plaadid on pandud suvalistesse “teise ringi” karpidesse ja nende pinnale on autor kraapinud oma kriipsjalgu, mis on igal kaanel erinevad. Internetist näpunäiteid otsides saab CD omanik kujundust ise täiendada. Et ma päev enne selle arvustuse kirjutamist plaate täis kotiga libedal jään kapitalaalselt kantsa käisin, õnnestus mul niigi elu näinud plaadikarbile uusi pragusid lisades seda ka sel moel “tuunida”. Nimetagem seda tahtmatuks tegevuskunstiks.

JOOSEP SANG

AD 2008. Maria Listra.

MTÜ Re-Mi

Üheksateistkümnendaastane staažikas sopran Maria Listra andis hiljuti välja oma teise plaadi, sedapuhku kammerliku barokkmuusikaga. Kava on ühtaegu kergesti kuulatav ja surmtošine.

Need lood, mida Maria esitusesel plaadil esimest korda kuuleb (eriti Händeli “Süße stille, sanfte Quelle” ja Scarlatti “Già il sole dal Gange”), kõlavad märksa paremini kui palad, mis ta on väikesena juba autopiloodiks laulnud. Neis kohtab pikkade fraasidega täiskasvanulikkumusiitsemist ja pärast mõningast tööd stiililiste nüanssidega, nagu estraadlikud portamento’ d, mida muusikakõrgkoolides esimestel kursustel tehakse (kogu aeg läheb meelest ära, et Maria on alles värske rebane), on nad väga esinduslikud. Peotäis Ave Maria’ sid on aga juba nii ära leierdatud, et nende üheplaanilisus pole ehk üldse Maria süü. Albumi kõige tõenäolisemad kuulajad on ilmselt muusikaarmastajad, kelle kokkupuude maailmaklassika pärandiga on põgusam, mistõttu nende meelest on kindlasti tegu väga ilusa õhtusõõgimuusikaga. Ja neil on täiesti õigus. Siht-rühmast lähtub ka kujundus – ilusa leerikleidis tüdrukua pildid värskest püगतud murul, ilma segavate asjaoludeta, nagu instrumentalistide nimed. Viimased on ära toodud bukletis. Piret Aidulo (orel), Lembit Orgse (klavessiin), Kristjan Hallik (viul) ja Andreas Lend (tšello) teevad oma tööd rahuliku vilumusega.

Nii mõnigi lugu on vokaalselt raskem, kui oleme harjunud arvama, käies Mariale kohati üle jõu, aga ausalt öeldes on maailmal hoopis rohkem rõõmu lauljatest, kes volksutavad sel puhul ripsmeid ja li-

bisevad rasketest kohtadest üle, kui neist, kelle põdemine tehnika pärast nudib igasuguse loomevaimustuse. Seda silmas pidades tahaks Mariale järgmise plaadi jaoks südamele panna, et noor inimene mõjub palju tõsiseltvõetavamana, kui ta esineb nagu noor inimene. Klassikalised kavad võivad olla palju julgemad ja isikupärasemad, vähem kaanonlikud lood on interpretatsiooni mõttes paindlikumad ja moodsam repertuaar näitaks Mariat hoopis paremini sellisena, nagu ta on: intelligentne ja terav, turtsakas ja särtsakas lobeda jutuga inglise-eesti tüdruk.

TUI HIRV
laulja

Almost Dreaming. Dessert Time & Gine Gaustad Anderssen.

AVA Muusika 008

Jaak Sooääre, Daniel Erdmanni ja Gine Gaustad Andersseni uuel plaadil "Almost Dreaming" kõlab see, mida võib kõige üldisemalt nimetada heakõlaliseks muusikaks. Hea kõla eest hoolitseb koos Eesti publikule juba tuttava duoga Dessert Time ka norra lauljatar Gine Gaustad Anderssen. Plaadi muusika on võrreldes mitmete varasemate Sooääre osalusel valminud helikandjatega tunduvalt vaiksem ning kõige mürarikkamaks looks on natuke psühhedeelilise koega "Oma Funk", mis paljastab ka muusikute huumorisoone. Mõnestki loost jääb meelde jõuline, kaasaümmisemist võimaldav refrään, näiteks palas "Green Room", mis on siinkirjutaja arvates kogu helikandja tugevamaid. Siit ei leia suures koguses avangardistlikku ekslemist, mida

kohtab pisut rohkem Sooääre teises rahvusvahelises tuntud ansambelis Dynamite Vikings. Eksperimentaalset tahku representeeriv pala "Still" mõjub pigem sidusa interluudiumina. Põhjamine meditatiivsus on kindlasti üks, ent mitte ainus märksõna. Andersseni harras hääles on midagi väga ekspressiivset ning kuigi ta harrastab ajuti ka hääleakrobaatikat à la Anne-Liis Poll Free Tallinn Triost, võiks Andersseni hääleampluaa poolest pigem võrrelda Björkiga. Erdmanni tensorsaksofoni sosinad ning Sooääre diskreetne elektrikitarr harmoneeruvad sellega suurepäraselt. Kui lõpuloona kõlav stiilipuhas prantsuse šansoon välja arvata, on "Almost Dreaming" teraviklik plaat. CD pealkiri kajastab hästi meeleolu, mis selle kuulajat võiks vallata – poolunelevasse teadvusse jõuavad helid justkui mingi uduloori tagant.

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Kiik & Kirik. Tõnis Mägi + Politseiorkester.

Politseiorkester

Tõnis Mäe erakordsuses laulja ja laulukirjutajana ei kahtle keegi. Uuel plaadil (palju õnne kuuekümnendaks sünnipäevaks!) on värsked tõlgendused Mäe erinevaid loomefaase ja stiilisahtleid meelde tuletavatest lemmiklugudest (rockilikud "Kännud", "Rong" ja "Doktor, aita", Mikk Targo diskogruuv "Sa haara kinni mu käest", intiimised "Muulil" ja "Tiivad" jne), saatjaks politseivormis bigbänd. Lisaks heale materjalile on albumi väärtuseks ka huvitavad, mitmekesised arranžeringud Ülo Mälgandi, Tauno Aints, Siim Aimala, Ülo

Kriguli, Katri Kaasiku, Teet Raigi ja Tõnis Kõrvitsa sulest. Suurele koosseisule arranžeerimine on kui sormine suures tööriistakastis (või mänguasjakastis, kuidas kellelgi) ning mainitud autorid on kasutanud kohati vägagi põnevaid vahendeid ja töövõtteid. Minu isiklik lemmik on "Sa haara kinni mu käest" Ülo Kriguli seades.

Plusside kõrval on ka miinuseid. Plaadistuse sound on üsna mage ja kui tausta oleks salvestanud näiteks meie jazzi eliiti koondav Estonian Dream Big Band, olnuks tulemus mängulises ja kõlalises mõttes kindlasti kvaliteetsem. Samas tuleb Politseiorkestrit kiita innu eest algatada ebatraditsioonilisi projekte. Nagu aastate eest ilmunud plaat "Disco Grande" (Ülo Mälgandi koostatud ja seatud popurrii disko ja pop-jazzi hittidest) annab ka "Kiik & Kirik" mõistele "mundriau" uue, muusikalise mõõtme.

JOOSEP SANG

Üksteist peab hoidma. Raadio laululapsed, Kadri Hunt, Marko Matvere.

Eesti rahvusringhääling
ERRCDo08

Eesti Rahvusringhäälingul on hea tava salvestada igal aastal plaat ühe eesti helilooja lastelauludega. Seekord on autoreid koguni kaks. Need on Kadri Hunt ja Mart Siimer – erinevad isiksused, kelle käekirjas leidub ka mitmeid sarnaseid jooni. Mõlema helilooja lauludes on põnev rütmilist mitmekesisust, vahelduvaid taktimõtte ning uusi ja harjumatuid harmooniaide. Nende muusikalist käekirja on mõjutanud

ühelt poolt eesti rahvapärased korraaliiviisid, teiselt poolt vanamuusika. Plaat kõlab huvitavalt ja värskelt ning selle muusikas puudub lastelauludele omane lihtsakoeline helikeel. Samas peaks iga helilooja arvestama tõsiasjaga, et kusagil läheb nähtamatu piir täiskasvanu jaoks huvitava laulu ja lapse laulu vahel. Lastelaulu üheks tunnuseks on meelde jääv meloodia ning mitte liiga keerukas rütm (harmoonia keerukus valmistab üldjuhul peavalu vaid õpetajale ja kontsertmeistrile).

Kõikide lugude seaded (Tauno Aints, ühel laulul Tõnu Kõrvits) on tehtud professionaalselt ning nad toovad esile laulude omapära. Eriti tähelepanelikult jäin kuulama "Taimetarga laulu" – hoogne, lustakas ja rahvalik. Raadio laululapsed võiksid välja anda terve plaaditüüpi maalehedases stiilis eesti muusikat ning esitleda seda näiteks "Viljandi folg!"! Nimetamist on väärt kõik solistid – kõige pealt Kadri Hunt ise ja näitleja Marko Matvere, aga ka noored tulevikutähed: Anett Demjanov, Maria Mängel, Violeta Osula, Kristin Samblik ja Ingal Marlen Mikk. Lauludest meeldis mulle kõige rohkem plaadi viimane, "Taevateel".

Lõpetuseks. Tegemist on väga hariva ja õpetliku heliplaadiga, mida ei tohiks kuulata kodus jutuajamise taustaks, vaid mis sunnib mõtlema küsimustele: millest koosneb hea muusika ja miks mõni laul puudutab meid hingepõhjani. Plaati julgen soovitada eelkõige muusikaõpetajatele ja koorijuhitidele ning loomulikult Mardi ja Kadri loominguga austajatele, kelle hulka ka ise kuulun.

PIRET RIPS
helilooja

“Con brio” säravaimaks muusikuks valiti Jaan Kapp

Novembri keskpaigas toimus Estonia kontserdisaalis X Eesti noorte interpretide konkurssfestival “Con brio 2008”. Sedakorda küll kuidagi vaikselt (st meedia suurema tähelepanuta) ning peaaegu poolsalaja: ka Eesti Kontserdi enda reklaam oli kasin ning kodulehelt oli konkursi eel üsna keeruline leida teavet lõppkontserdi aja, koha ja esinejate kohta. Ometi peaks see üle aasta toimuv ning kõigile alla 30-aastastele interpretidele mõeldud konkurss ligi meelitama nii publikut kui ka osalejaid: kontserdilaval saavad omavahel mõõtu võtta mis tahes eriala interpreetid, olgu instrumentalist, vokaalsolist või koguni kammeransambel. “Con brio” võidab muusik, kes lisaks mängutehnilistele oskustele võlub žüriid ja publikut ka oma muusikuisiksuse ning kunstilise lähenemisega.

Seekordne žürii koosseisus **Toomas Vavilov** (esimees), **Kristel Eeroja**, **Peep Lassmann**, **Heidi Pruuli**, **Imbi-Malle Kuus**, **Tiia Teder**, **Neeme Punder**, **Andres Uiibo** ja **Svea Ideon-Marks** nägi neid oma-dusi 20-aastase pianisti, Eesti Teatri- ja Muusikaakadeemia tudengi ning juba “staažika” konkursside laureaadi **Jaan Kapi** mängus, kes pälvis peaauhinna (25 000 krooni ning kontserdid Eesti Kontserdi järgmisel hooajal). Jaan Kapile läks ka ETV auhind (kontsertsaade), Klassikaraadio preemia (salvestusleping ning võimalus osaleda EBU, UNESCO ja Rahvusvahelise Muusikanõukogu noorte interpretide foorumil “New Talent 2009” Bratislavas), ERSO ja Vanemuise sümfooniaorkestri auhinnad (kontserdid järgmisel hooajal) ning publikupreemia (ajalehelt Postimees ning ajakirjalt Muusika). EMTA auhinna (10 000 krooni esinemis- või õppereisiks) sai tsellist **Indrek Leivategija**, keda tunnus-

Osavõtt “Con briost” tõi Jaan Kapi üle mitme aasta taas kontserdilavale. Tulemuseks konkursi peavõit, hulk muid preemiaid ning mõistagi publiku imetus.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

tasid ka Klassikaraadio ja Vanemuise sümfooniaorkester (juba nimetatud preemiatega). Eesti Interpretide Liidu poolehoid kuulus klarnetist **Helena Tuulingule** ning keelpillikvartetile **Prezioso** koosseisus **Hanna-Liis Nahkur**, **Mari-Katrina Suss**, **Anne Ilves** ja **Andreas Lend** (preemiaks kontserdid järgmisel hooajal). Peale laureatide valiti 18 osaleja seast lõppkontserdile mängima ka TMKK õpilane, pianist **Johan Randvere**.

*
Ajakiri Muusika palus kommentaari žürii tööd juhtinud Toomas Vavilovilt ning Eesti Kontserdi produtsendilt Neeme Punderilt, kui kordaläimuks nad seekordset konkursi peavad ning kas osalenud interpretide ar-

vukuse ja nende muusikalise tasemega võis rahule jääda.

Neeme Punder: Igasugune konkurss, mis annab noorele mängijale võimaluse enda näitamiseks ning sillutab teed edasisel karjääril, on kordaminek ja interpreedile suursündmus, nii ka “Con brio”. Statistiliselt võttes on viimastel kordadel osavõtjate arv olnud üsna stabiilne, püsidest paarikümne üksikesineja või ansambli ümber. Kui küsida minult, et kas seda on piisavalt, vastaksin pigem ei. Ootaksin loomulikult elavam osavõttu, samuti nii noorte kui ka juba kogenenud muusikute suuremat huvi “Con briol” toimuva ja kontserdielul vastu üldse. Seega on minu meelest tegemist palju laiema küsimusega, kui pelgalt konkursist osavõtt. Võimalik, et noored muusikud on end käesoleval erakordselt rohkel konkursiaastal tühjaks mänginud – toimus ju võistumängimine pianistidele, puhkpillimängijatele ning koguni kaks konkursi viiuldajatele!

“Con brio” tasemega võib siiski rahule jääda, kuulata sai ka mõnda väga säravat esitust. Suurima elamuse pakkus Jaan Kapi süvenenud mäng (eriti Prokofjevi sonaadis esimeses voorus), mõjuv oli Indrek Leivategija ambitsioonikas soolotšello kava ning keelpillikvarteti Prezioso tõusvas joones arenenud musitseerimine. Kahju, et vokaalsolistid Annika Pöder ja Maria Veretenina ei küündinud preemiateni, kuigi väärised seda igati. Täiesti omanäolised olid pianistide Vsevolod Pozdejevi ja Johan Randvere karaktersed esitused ning arvestatavat taset demonstreerisid flötist Karina Vološina, trompetimängija Arne Ots ja muidugi finaalis osalenud klarnetimängija Helena Tuuling.

Toomas Vavilov: Mind häiris väga osavõtjate väike arv – kõigest 18 kandidaati!

Seda on ilmselgelt vähe, rääkimata sellest, et enamik orkestripillidest polnud konkursil üldse esindatud. Kuidas hinnata mingit taset või rääkida “Con brio” õnnestumisest, kui osalejate seas ei olnud isegi ühtki viuldajat! Meil on Muusikaakadeemias ju palju noori mängijaid, auhinnatud puhkpilli- ja keelpillisoliste ning teiste erialade esindajaid – tahaksin neilt küsida, et kus te olite? Kelle jaoks see konkurss siis toimub?

Ma tean ka, et paljud erialaõpetajad ei soosi sellistel nn laia amplituuda konkursidel osalemist, kus tuleb kõrvuti võistelda hoopis teise pilli solistide, lauljate või isegi kammeransambliga. Kuid minu meelest on selline suhtumine väga vale, konkurss on just see koht, kus noor muusik saab oma närvi karastada, et hiljem suurtel esinemistel treenimata lavanärvi pärast ei kõrbeks. Ja ma ei ole sugugi nõus nendega, kes arvavad, et konkursid on oma aja ära elanud. Kindlasti mitte, neid on jätkuvalt väga vaja ning mida rohkem neid on, seda parem.

Žürii töö nõuab väga palju keskendumist ja tähelepanu teadlikku suunamist, ega sellist vaba ja mõnusat kuulamishetke naljalt ei teki. Suurimad elamused sain esimesest voorust, eelkõige Jaan Kapi mängust, kelle puhul avaldas muljet tema klaverikõla ja selle diferentseeritus. Samuti meeldis Johan Randvere, kes pani end väga kuulama. Teises voorus aga mängisid interpreetid tunduvalt kahvatumalt, nende lavasarm ei pääsenud mõjule. Erandiks oli

ainult keelpillikvartett Prezioso, kes pakkus finaalis peaaegu kontserdielamuse.

Millist mõtteainet lõppenud “Con brio” teile pakkus? Millest tuleb näiteks see, et nii eelvoorude kui ka finaali ajal oli saalis kuulajaid üsna napilt. Kas võib olla, et konkursi senine formaat on end mõneti ammendanud?

Toomas Vavilov: Korraldusliku poole pealt võib muidugi kritiseerida, et meil kuulutatakse konkursse välja sageli väga ebasobival ajal, näiteks eksamisessiooni ajal, vahetult enne suve või lihtsalt liiga hilja, kuid suurem probleem on nende toimumise ebaregulaaruse. Oleks viimane aeg kutsuda kokku üks suurem konkursikorraldajate ja muusikaõppeasutuste ümarlaud ning panna mitmeks aastaks paika ühine konkursside kalender, mis sisaldaks nii kohalike lastekursuse kui ka rahvusvahelisi võistlusi. Eelkõige selleks, et need ajaliselt üksteist toetaksid: et suuremad konkursid ei sööks väiksemaid ning et väiksemad võiksid olla suurematele vajalikuks hüppelauaks. Aga ka selleks, et kõik osapooled, võistlejad, nende õpetajad, korraldajad ning lõpuks ka publik ja meedia, saaksid aega end korralikult ette valmistada.

Ma ei arva, et “Con brio” formaat on end ammendanud; mulle endale meeldivad väga just seda tüüpi konkursid, aga kindlasti tuleks senist formaati laiendada. Võiks kaaluda kolmanda vooru lisamist, et inter-

preet saaks ka orkestri ees mängimise kogemuse.

Neeme Punder: Igatseksin näha põhjaliku muusikalist ettevalmistust, ideed, et miks mängida ja mida väljendada, ning seejärel, et mis vahenditega. Masendav on kuulata mõtestamata fraase, tihti olematuid karaktereid ning “aukudega” musitseerimist, lihtsalt öeldes: sõrmed küll liiguvad, kuid mõte ega tunnetus ei tule kaasa. Tallinnas esineb igal aastal palju kõrgetasemelisi rahvusvahelise lennuga artiste, minu soovitus oleks sagedamini kontserdil käia ning seejärel analüüsida, mis võlutrikk see küll on, et publik neid ikka ja jälle kuulata tahab. (Vale vastus oleks, et neil on lihtsalt vägev reklaam ees ja taga.) Loodan, et “Con brio” osalejad ei võta seda kui rünnakut, vaid kui üht olulist sisulist teemad ringi iga muusiku kujunemisteel.

Olen nõus, et meedia, kolleegide ja ka lihtsalt uudistajate huvi konkursi vastu võiks suurem olla. Ega seni olegi publiku püüdmine meil tegelikult esiplaanil olnud. Eeskätt oleme tahtnud pakkuda noortele mängijatele esinemisvõimalust suurel laval ja olla ise meie järelkasvuga kursis.

Eks iga asi pea arenema ja tegelikult olen ma formaadimuutusteks valmis. Ilmselt need ka tulevad, kuid ootame ära järgmise “Con brio” kahe aasta pärast.

Vahendanud **Kristina Kõrver**

Uued klaverid Otša koolis

Detsembris saabusid Georg Otša nimelisse Tallinna Muusikakooli kaks uut klaverit. Kooli saalis saab nüüd mängida Steinwayl ning Estonia kontsertklaveril. Uute instrumentide esitlus-galakontsert “Steinway&Estonia” toimub koolis 21. jaanuaril, kus esinevad Peep Lassmann, Lauri Väinmaa, Otša kooli vilistlane Irina Zahharenkova, Mati Mikalai jt. Esiettekandele tuleb Tauno Aintsi selle sündmusega seotud teos Evi Arujärve tekstile.

Kalle Randalu ja Lembit Orgse Hamburgi Steinway esinduses klaverit valimas.

FOTO ERAKOGUST

Noored klassikas

Villa-Lobose Kitarrikontserdi solist Otsa koolist Kirill Ogorodnikov.
FOTO ERAKOGUST

“**N**oored klassikas” on 11. novembril Estonia kontserdisaalis ja 12. novembril Vanemuise kontserdimajas toimunud Tallinna Muusikakeskkooli ja Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli ühiskontsert, mille keskmes olid mõlema kooli sümfooniaorkestrid, dirigendiks Mikk Murdvee. Kontserdil kõlas esiettekandena Tõnis Kaumanni uudisteos “Qui Es”, ettekandele tulid veel Richard Straussi “Also sprach Zarathustra” sissejuhatus, Bartóki Orkestrikontserdi neljas osa, kolmas osa Pärdi Teisest sümfooniast, itaalia 20. sajandi helilooja Giacinto Scelsi teos “Quattro pezzi su una nota sola” ning “Vene tants” Stravinski süüdist “Petruška”. Noortekontserdil on alati oluline anda orkestriga mängimise võimalusi noortele solistidele. Šostakovitši Esimeses tšellokontserdis soleerisid Markus Altrov (Tallinnas) ja Silvia Ilves (Tartus) TMKKst, Hillar Kareva “Elegias” saksofonile ja orkestrile Tõnis Noevere Otsa koolist (Tallinnas) ja Gert-Ott Kuldpärg TMKKst (Tartus) ning Villa-Lobose Kitarrikontserdis Kristiina Jalakas TMKKst (Tallinnas) ja Kirill Ogorodnikov Otsa koolist (Tartus). Vahe-tekste lugesid Vanalinna Hariduskolleegiumi õpilased.

Oma kontserdimuljeid jagavad TMKK muusikaajaloo õpetaja Kristina Kõrver

ning Otsa kooli õpilane Anastassia Mišenkina.

Kristina Kõrver: Kahe kooli ühiskontserte on korraldatud ka paaril eelmisel aastal ning alati on need olnud publikurohked ja meeldejäävad. On väga sümpaatne, et iga sellise kontserdi kava on olnud terviklik ja hästi läbi mõeldud: meenub ooperimuusika öhtu koos solistide Kädy Plaasi ja Oliver Kuusikuga ning kunsti- ja kirjandusloole teemaline rännak läbi öhtumaade muusikaloo. Sel korral oli fookuses 20. sajandi muusika, eriti röömustas Eestis seni vaid ühe korra esitatud Giacinto Scelsi nn ühe noodi pala kavva võtmine ning Tõnis Kaumanni teose maailmaesiettekandele noorte muusikute poolt. Mõlemas koolis on sellest õppeaastast käimas ka Ansambel U: nüüdismuusika loengkontsertide sari ja õpitoad ning on äärmiselt tervitatav, kui selline teooria ja praktika ühendamine leiab oma väljundi ka kontserdielul.

Väärt kogemus on orkestrantidele kindlasti ka koostöö erinevate dirigentidega ning suutlikkus kohaneda vajadusel teistsuguste töövormide ja suhtlemisstiilidega. Mikk Murdvee käe all kõlas ühisorkester paindlikult ja väljendusrikkalt. Nõudlik repertuaar ning nauditavad esitused (iseäranis solistidelt) tõestavad, et noorte muusikute tase Eesti keskastme muusikakoolides on hämmastavalt kõrge.

Anastassia Mišenkina: Mulle jäi sellel kontserdil erilisena meelde Villa-Lobose Kitarrikontsert. Pärimumuusikalembese inimesena nautisin selle lõunamaist koloriiti ja temperamenti, mis oli leidnud oma pärase väljenduse orkestris ja solistis.

Uudisteos, Tõnis Kaumanni “Qui Es” oli dünaamiline, meeldiva kõlaga, üsna klassikalise väljendusega, kuid samas täiesti kaasaegne. Minu teada pole Kaumanni loomingule agressiivsus ja ekstreemsused eriti omased. Öeldes “üsna klassikaline”, võrdlen seda teost kõigi nende äärmuslike helileidudega tänapäeva muusikas: uued mänguvõtted, ülemhelide ja erinevate matemaatiliste süsteemide kasutamine, live-elektronika, uued instrumendid jne. Teos sulandus programmi päris hästi, kuid tegelikult ootasin esituselt suuremat emotsionaalsust, sest on võimalik, et seetõttu ma ei tajunud mõningaid olulisi nüansse.

Sellised kontserdid loovad pinna Otsa kooli ja TMKK koostööks ning on väljakutseks esinejatele, kes peavad võtma arvesse, et kahekordse orkestriga kaasneb kahekordne publik. Siin on võimalik hinnata mõlema kooli mängijate taset ning vastavalt sellele siis kas nautida seda või ka mitte.

Jaanuar

Tallinnas

28. 12 – 4. 01 Tallinna Talvefestival
1. 01 kell 18 Händeli gala: ERSO, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Malin Christensson (sopran), Thomas Walker (tenor), Aarne Üksküla (kõneleja), Daniel Reuss (dirigent) Estonia kontserdisaalis
3. 01 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus
3. 01 kell 19 Kammerkoor Orthodox Singers Nigulistes
6. ja 7. 01 kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvuskoor Estonias
7. 01 kell 19 Vokaalansambel Gentlemen Singers Estonia kontserdisaalis
8. 01 kell 12 ja 15 Piret Ripsi ja Leelo Tungla lastemuusikal "Imelaps" Rahvuskoor Estonia kammersaalis
8. 01 kell 19 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Rahvuskoor Estonias
9. 01 kell 12 ja 15 Piret Ripsi ja Leelo Tungla lastemuusikal "Imelaps" Rahvuskoor Estonia kammersaalis
9. 01 kell 19 Rossini ooper "Tuhkatriinu" Rahvuskoor Estonias
9. 01 kell 19 Eesti Muusika Kullafond. Tobiase kantaat "Johannes Damaskusest": ERSO, tütarlastekoor Ellerhein, RAM, Natalia Lomeiko (viul), Heli Veskus (sopran), Helen Lokuta (metsosopran), Oliver Kuusik (tenor), Jassi Zahharov (bariton), Märt Jakobson (bass), Mihhail Gerts (dirigent) Estonia kontserdisaalis
10. 01 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus
10. 01 kell 12 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Rahvuskoor Estonias
10. 01 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Rahvuskoor Estonias
10. 01 kell 18 Helen Lokuta (sopran), Oliver Kuusik (tenor), Ivo Sillamaa (klaver) Mederi saalis
10. 01 kell 18 Akadeemiline kammermuusika: Ene Nael (klavessiin), Kristiina Are (klavessiin) Kadrioru lossis
14. 01 kell 19 Tõnu Naissoo (klaver), Taavo Rimmel (kontrabass), Ahto Abner (löökpillid) Estonia Talveaias
15. 01 kell 15 Tõnis Mägi, Politsei-orkester, Kaido Kodumäe (dirigent) Estonia kontserdisaalis

15. ja 17. 01 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvuskoor Estonias
16. 01 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvuskoor Estonias
16. 01 kell 19 Kirgastunud öö: Arvo Leibur (viul), Elar Kuiv (viul), Kristiina Pähno (vioola), Toomas Nestor (vioola), Teet Järvi (tšello), Marius Järvi (tšello) Mederi saalis
16. 01 kell 19 ERSO, Nikolai Demidenko (klaver), Dmitri Slobodenjuk (dirigent) Estonia kontserdisaalis
17. 01 kell 12 Orelipooltund: Tiit Kiik toomkirikus
17. 01 kell 12 Lasteballett "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi" Kocsaki muusikale Rahvuskoor Estonias
17. 01 kell 13 ja 19 Memory 2009: Vanemuise teatri muusikalikontsert Estonia kontserdisaalis
18. 01 kell 12 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvuskoor Estonias
18. 01 kell 17 Rein Rannap 55: Rein Rannap (klaver) Estonia kontserdisaalis
18. 01 kell 17 Jorma Toots (klaver), Ivo Lille (saksofon) Tallinna Kunstihoones
20. 01 kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvuskoor Estonias
21. 01 kell 19 Vocalissimo: Risto Joost (kontratenor), Richard Sweeney (lauto), gambaansambel Väike rinG Nigulistes
21. ja 23. 01 kell 19 Tantsuetendused "Hamlet" ja "Libahunt" Rahvuskoor Estonias
22. 01 kell 19 Eesti puhkpillimängijate konkursi 2008 laureaadid: Oksana Sinkova (flööt), Andres Kontus (tromboon), Tallinna Kammerorkester, Toomas Vavilov (dirigent) Estonia kontserdisaalis
22. ja 24. 01 kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvuskoor Estonias
23. 01 kell 19 Ooperigala: Daniela Bruera (sopran), Donald Litaker (tenor), ERSO, Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis
24. 01 kell 12 Orelipooltund: Gustav-Leo Kivirand toomkirikus
24. 01 kell 16 Hortus Musicus Väravatornis
24. 01 kell 18 Andres Mustonen (viul), Ivo Sillamaa (klaver) raekojas
24. 01 kell 18 Akadeemiline kammermuusika: Niina Murdvee (viul),

Vello Sakkos (klarnet), Nata-Ly Sakkos (klaver) Kadrioru lossis
25. 01 kell 12 Rossini ooper "Tuhkatriinu" Rahvuskoor Estonias
25. 01 kell 17 Vokaalansambel Mansound Estonia kontserdisaalis
28. ja 31. 01 kell 12 Lasteballett "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi" Kocsaki muusikale Rahvuskoor Estonias
28. 01 kell 19 Ansambel Paabel Estonia Talveaias
28. 01 kell 19 Kohtumispaik Eesti: Põhjamaade Sümfooniaorkester, Sergei Nakariakov (trompet), Maria Meerovitch (klaver), Anu Tali (dirigent) Estonia kontserdisaalis
29. 01 kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvuskoor Estonias
30. 01 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Rahvuskoor Estonias
30. 01 – 7. 02 XX Barokkmuusikafestival
31. 01 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus
31. 01 kell 19 Tambergi ooper "Cyrano de Bergerac" Rahvuskoor Estonias

Tartus

3. 01 kell 18 Tantsuetendus "Peeter Paan" Vanemuise suures majas
4. 01 kell 16 Kammerkoor Orthodox Singers Jaani kirikus
6. 01 kell 19 Ábráhami operett "Savoy ball" Vanemuise suures majas
7. 01 kell 18 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Vanemuise suures majas
8. 01 kell 19 Vokaalansambel Gentlemen Singers Vanemuise kontserdimajas
9. 01 kell 19 Meistrite Akadeemia: Marion Melnik (sopran), Piia Paemurru (klaver) Tartu linnamuuseumis
9. 01 kell 19 Memory 2009: Vanemuise teatri muusikalikontsert Vanemuise kontserdimajas
10. 01 kell 13 ja 19 Memory 2009: Vanemuise teatri muusikalikontsert Vanemuise kontserdimajas
14. 01 kell 12 ja 18 Priit Pajusaare lastemuusikal "Detektiiv Lotte" Vanemuise suures majas
14. 01 kell 19 Rein Rannap 55: Rein

Rannap (klaver) Vanemuise kontserdimajas
16. 01 kell 19 Verdi ooper "Trubaduur" Vanemuise suures majas
17. 01 kell 18 Tantsuetendus "Peeter Paan" Vanemuise suures majas
17. 01 kell 19 Mustlasvanker: Ooperkvartett, Indrek Kruusimaa (kitarr), Marko Matvere (vokaal, kitarr) Sadamateatris
18. 01 kell 16 Ábráhami operett "Savoy ball" Vanemuise suures majas
20. 01 kell 12 ja 18 Priit Pajusaare lastemuusikal "Detektiiv Lotte" Vanemuise suures majas
20. 01 kell 19 Vocalissimo: Risto Joost (kontratenor), Richard Sweeney (lauto), gambaansambel Väike rinG Jaani kirikus
21. 01 kell 18 Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Vanemuise suures majas
22. 01 kell 19 Styne'i muusikal "Sugar ehk Džässis ainult tüdrukud" Vanemuise suures majas
23. 01 kell 19 Vokaalansambel Mansound Vanemuise kontserdimajas
23. 01 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Vanemuise väikeses majas
28. 01 kell 19 Verdi ooper "La traviata" Vanemuise väikeses majas
29. 01 kell 19 Kohtumispaik Eesti: Põhjamaade Sümfooniaorkester, Sergei Nakariakov (trompet), Maria Meerovitch (klaver), Anu Tali (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
29. 01 kell 19 Adami ballett "Giselle" Vanemuise suures majas
30. 01 kell 19 Ábráhami operett "Savoy ball" Vanemuise suures majas
31. 01 kell 19 Styne'i muusikal "Sugar ehk Džässis ainult tüdrukud" Vanemuise suures majas

Pärnus

9. 01 kell 19 Vokaalansambel Gentlemen Singers Pärnu kontserdimajas
11. 01 kell 13 ja 19 Memory 2009: Vanemuise teatri muusikalikontsert Pärnu kontserdimajas
12.–31. 01 Pärnu nüüdismuusika päevad ja festival "In Graafika"
24. 01 kell 19 Vokaalansambel Mansound Pärnu kontserdimajas
26. 01 kell 12 ja 18 Vanemuise teatri

külalisetendus: tantsuetendus "Peeter Paan" Endla teatris
29. 01 kell 19 Kevad sümfoonia: Pärnu Linnaorkester, Anna-Liisa Bezrodny (viul), Olari Elts (dirigent) Pärnu kontserdimajas
30. 01 kell 19 XX Barokkmuusika-festival: Helsingi Barokkansambel, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Frieder Bernius (dirigent) Pärnu kontserdimajas

Jõhvis

10. 01 kell 17 Vokaalansambel Gentlemen Singers Jõhvi kontserdimajas
15. 01 kell 19 Memory 2009: Vanemuise teatri muusikalikontsert Jõhvi kontserdimajas
22. 01 kell 19 Vokaalansambel Mansound Jõhvi kontserdimajas
31. 01 kell 17 XX Barokkmuusika-festival: José Miguel Moreno (*vihuela*, barokklauto) Jõhvi kontserdimajas

Viljandis

4. 01 kell 17 Trio Jamberg koosseisus Jalmar Vabarna, Nicolaj Wamberg, Johanna-Adele Jüssi Pärimumuusika Aidas
17. 01 kell 16 August Pulst 120: juubeli-aasta avakontsert Pärimumuusika Aidas
21. 01 kell 20 Vokaalansambel Mansound Pärimumuusika Aidas

Mujal Eestis

8. 01 kell 18 Meistrite Akadeemia: kammerkonsert Narva linnuses
9. 01 kell 19 Rein Rannap 55: Rein Rannap (klaver) Kullamaa kultuurimajas
11. 01 kell 16 Hingemuusika: Marion Melnik (sopran), Piia Paemurru (klaver) Türi kultuurimajas
13. 01 kell 19 Rein Rannap 55: Rein Rannap (klaver) Valga kultuuri- ja huvialakeskuses
14. 01 kell 19 Tšellokvartett C-Jam Kuressaare kultuurivara saalis
15. 01 kell 19 Helen Lokuta (sopran), Oliver Kuusik (tenor), Ivo Sillamaa (klaver) Palamuse rahvamajas
15. 01 kell 19 Kristo Käo (kitarr, lauto), Maria Rääk (tants, kastanjetid) Elva raekojas
16. 01 kell 19 Helen Lokuta (sopran), Oliver Kuusik (tenor), Ivo Sillamaa (klaver) Kunda linna klubis
16. 01 kell 19 Tütarlastekoor Ellerhein, Reval Ensemble, Tiia-Ester Loitme (dirigent) Võru kultuurimajas Kannel
22. 01 kell 18 Hingemuusika: kammerkonsert Häädemeeste Muusikakoolis

Muusikadokumentaaliid Eesti Televisioonis

8. 01 Mstislav Rostropovič. Muusiku südametunnistus (Saksa 2007)
15. 01 Šostakovič suure plaanis (Saksa 2006)
22.01 Hatšaturjan (USA 2003)
29. 01 David Oistrakh – rahvakunstnik? (Prantsusmaa 1994)

Andmed on kontrollitud 17. detsembril. Täpsem info kodulehekülgedel. Veebruari kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 12. jaanuariks aadressil kristina@ema.edu.ee

ILMUNUD ON

Rudolf Tobias "Joonase lähetamine"

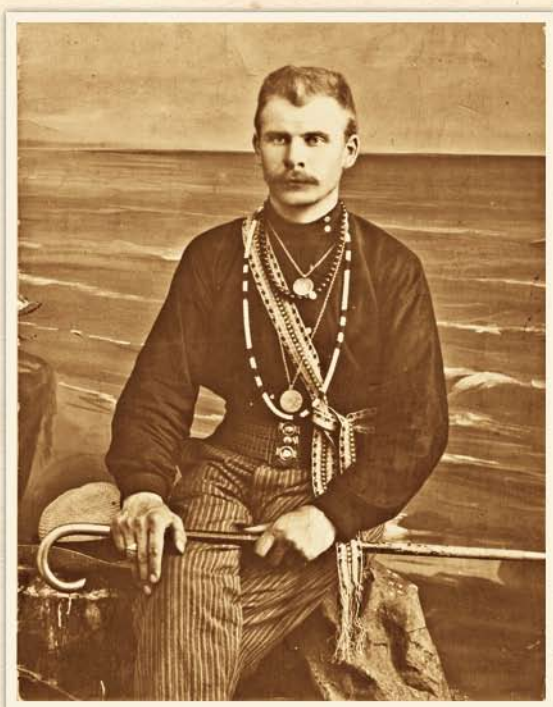
Partituur

Copyright Warner/Chappell Music Scandinavia AB, Stockholm / Gehrmans Musikförlag AB
Redigeerinud, korrigeerinud ja täiendanud **Vardo Rumessen**

Esikaanel Michelangelo Buonarroti "Viimne kohtupäev" (Vatikani muuseum)
Noodigraafika: Edition 49
Kujundus: Tiina Sildre
Keeltoimetaja: Inna Saaret
Tõlge saksa keelde: Mari Tarvas
Tõlge inglise keelde: Kristopher Rikken

Estonian Classics 2008

Pärimusmuusika Ait ootab:

=August Pulst 120=

Eesti muusikalise pärandi talletaja juubeliaasta avakontsert

L, 17.jaanuar kell 16:00
Pärimusmuusika Ait, Viljandi

- * TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia pärimusmuusikatudengid
- * meenutused August Pulsti värvikast elust
- * oodatud ja ootamatud ÜLLATUSED

Pilet: 50 krooni

Vaata pulstilike juubelipidustuste kohta
lisa: www.folk.ee/opistu

August Pulsti Opistu

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid

jaanuaris

3. jaanuar kell 17.00
EMTA kammersaal
Kontserdisari JUBILATE
Erna Saar-Võerahansu 85

4. jaanuar kell 18.00
EMTA kammersaal
Kontserdisari JUBILATE
Juhan Kaljaspoolik 100

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

MITMEKÜLGNE

SIRP Vikerkaar
Keel ja Kirjandus **LOOMING**
Õpetajate Leht
LOOMINGU RAAMATUKOGU **LR** teatermuusikakino
HARIDUS muusika
TÄHEKE Diplomaatia
kunst.ee **AKADEEMIA**

VALGUSTATUS

www.tellimine.ee

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID

JAANUAR 2009

14. JAANUAR 19.00
MUSTPEADE MAJA, TALLINN

KULDAEG

Solist REINUT TEPP
TALLINNA KAMMERORKESTER

22. JAANUAR 19.00
ESTONIA KONTSERDISAAL

NOORED TALENDID

EESTI PUHKPILLIMÄNGIJATE
KONKURSI 2008 LAUREAADID

Solistid OKSANA SINKOVA flööt
ANDRES KONTUS tromboon
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent TOOMAS VAVILOV

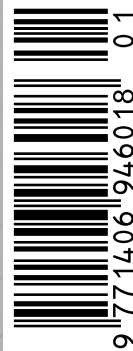
Giuseppe Saverio Raffaele Mercadante
Flöödikontsert e-moll Op.57

Johann Georg Albrechtsberger
Tromboonikontsert B-duur

29. JAANUAR 19.00
MUSTPEADE MAJA, TALLINN

TULEVIK TÄIS MUUSIKAT

TALLINNA MUUSIKAKESKKOOLI NOORED SOLISTID
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent RISTO JOOST

**Birgitta
Festival
2009**

TALLINNA FILHARMOONIA
Tel 669 9940
www.filharmoonia.ee

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma
müügikohtades, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com.
Soodustused EMÖL liikmetele, pensionäridele, (üli)õpilastele.

13.-23. augustil Pirita kloostri varemetes
Piletid ja kinkekaardid juba müügil!
www.birgitta.ee

Tallinn...
2011

